

Samen maakten we werk van vrede in 2024

Colophon

Mei 2026

PAX is de grootste vredesorganisatie van Nederland. We werken aan het bouwen van inclusieve vrede, de bescherming van burgers tegen oorlogsgeweld, aan het beëindigen van gewapend geweld. Dit doen we in Nederland en in conflictgebieden wereldwijd. En dat doen we samen met lokale partners en mensen die, net als wij, vinden dat iedereen recht heeft op een menswaardig leven in een vreedzame samenleving.

Heeft u vragen, opmerkingen of suggesties naar aanleiding van dit verslag? Neem dan contact met ons op via info@paxvoorvrede.nl

www.paxvoorvrede.nl

Authors: PAX
Editor: Martijn Tamboer
Design: Ondergrond Agency

Cover photo: Omar Al-Qatta/AFP/ANP

Inhoud

Voorwoord	4
1. Bestuursverslag	
Impact in 2024	8
Visie, Missie, strategie	12
Ons vredeswerk	16
Onze supporters: vredeswerkers in actie	26
Onze partners	32
Wij als organisatie	36
De toekomst van PAX	50
2. Raad van Toezicht verslag	54
3. Jaarrekening	60
4. Overige gegevens	86

Voorwoord

De wereld wordt steeds instabieler. Militarisme en machtsdenken dreigen het te winnen van internationale normen, rechtsstatelijkheid en samenwerking. Het multilaterale systeem verzwakt, terwijl staten zich minder gebonden voelen om conflicten te beperken of geweld te voorkomen. Deze context vraagt veel van PAX als organisatie, zowel in Nederland als internationaal, terwijl tegelijkertijd de financiële middelen onder druk staan. Vanaf januari 2026 zal PAX met minder dan de helft van de middelen verder moeten door het aflopen van subsidies, terwijl de urgentie van ons werk toeneemt. Dit vraagt om herbezinning en keuzes. Daarbij staat voorop dat PAX zich samen met iedereen die ons steunt, onverminderd blijft inzetten voor vrede en veiligheid, gedreven door rechtvaardigheid, medemenselijkheid en solidariteit.

De internationale rechtsorde wankelt. In Gaza zijn alle grenzen van het recht overschreden met een genocide die zich voor onze ogen voltrekt en waarbij Westerse landen, inclusief de Nederlandse regering, zwijgend langs de zijlijn toekijken. Onder Trump zetten de Verenigde Staten zich openlijk af tegen internationale instituties en afspraken. Tegelijkertijd verdwijnen conflicten in onder meer Zuid-Soedan, Congo, Myanmar en Jemen uit beeld. Minder aandacht betekent minder druk op dictatoriale regimes. Wanneer recht wijkt voor macht, komt de veiligheid van mensen in gevaar.

In 2024 oordeelde het Hof in Den Haag, na een rechtszaak aangespannen door onder andere PAX, dat Nederland moet stoppen met de levering van F-35-onderdelen aan Israël. Die levering maakt ons anders medeplichtig aan ernstige mensenrechtenschendingen, mogelijk zelfs aan genocide. Bij het ter perse gaan van dit jaarverslag weten we dat de Hoge Raad oordeelde dat niet de rechter maar de minister een werkelijk serieuze toetsing moet toepassen bij wapenexport op mogelijke ernstige schendingen van mensenrechten. De directe levering van onderdelen bleven daarbij gestaakt. Tegelijkertijd werd de uitspraak omzeild door onderdelen aan Israël te leveren via derde landen. Ook daar hebben wij een zaak tegen aangespannen. Dit ondermijnt immers de uitspraak van het Hof.

Om burgers en het internationaal recht te beschermen, is militaire kracht nodig. Maar deze moet altijd ingebed blijven binnen de kaders van het recht en in dienst staan voor de bescherming van burgers. Alle burgers. De huidige eenzijdige focus in het Europees veiligheidsbeleid op wapens werkt escalerend en is geen slimme strategische keuze. PAX pleit voor een

divers en geïntegreerd buitenlands beleid, waarin diplomatie, ontwikkelingssamenwerking, ondersteuning van democratische krachten en het internationaal recht én een Europese defensiestrategie samenkomen. Maar juist op diplomatie en internationale samenwerking zien we nu vergaande bezuinigingen. Die disbalans is gevaarlijk voor vrede en stabiliteit.

Op dit moment is de wapenindustrie bovendien vrijwel de enige sector die niet volledig gebonden is aan regels voor maatschappelijk verantwoord ondernemen. Als je dan toch investeert in wapens, gebruik die investeringen dan om de industrie verantwoordelijkheid te laten nemen voor hun impact op de wereld. Spreek af dat er geen wapens ontwikkeld mogen worden die onevenredig veel burgerslachtoffers maken, zoals clustermunities, personele landmijnen of kernwapens en om niet te leveren aan landen die mensenrechten schenden. Neem verantwoordelijkheid voor de productieketen. Het ministerie van Defensie is voornemens aanbestedingsregels te versoepelen, omdat procedures te lang zouden duren. Dat is precies het tegenovergestelde van wat PAX bepleit: investeer waar echt nodig, maar alleen onder heldere voorwaarden en publieke controle en binnen een Europese strategie.

In 2024 hebben we fors geïnvesteerd in het op orde brengen van onze financiële basis, in automatisering, transparantie en interne controle. Tegelijkertijd zullen wij in de toekomst fors minder subsidie ontvangen, en zijn de bestedingsmogelijkheden van programma's sterk ingeperkt. Dat betekent dat programma's moeten sluiten, juist daar waar we het verschil maken. We ondersteunen lokale organisaties die met impact op gemeenschapsniveau werken aan blijvende vrede en lobbyen tegelijk om de externe oorzaken van conflict weg te nemen. Als zulke initiatieven wegvallen, dreigt het oplaaien van geweld.

Een falende wereld is voor iedereen onveilig. In een wereld waarin onderdrukking en chaos de boventoon voeren, is geen ruimte voor duurzame samenwerking of wederzijds vertrouwen. Het beïnvloedt de economie,

▲ Rolien Sasse

het klimaat, migratiestromen, en kan leiden tot armoede, onvrede en onrust, die geen enkel land ongemoeid laat. Het gaat daarin niet om de abstracte geopolitiek, maar om het effect dat dit heeft op de dagelijkse veiligheid van mensen. Het zijn gewone burgers die de rekening betalen. Daarom moeten wij leiders blijven aanspreken op hun verantwoordelijkheid en het effect van hun beleid zichtbaar maken. Ook of juist nu, wanneer de politieke context verhard.

Vrede vraagt politieke moed en betrokkenheid. In een wereld vol repressie, geweld en verdeeldheid blijft PAX zich inzetten voor gerechtigheid, samenwerking en veiligheid – samen met partners in binnen- en buitenland. Juist nu moeten we koers houden. Juist nu moeten we kiezen voor een andere weg. Voor rechtvaardigheid, voor veiligheid. Voor de waardigheid van ieder mens.

Rolien Sasse
Algemeen directeur

1. Bestuursverslag

Impact in 2024

**>10.000
mensen**

steunden onze rechtszaak tegen de Nederlandse staat over de export van F-35-onderdelen naar Israël door bij te dragen aan de crowdfundingactie voor de juridische kosten.

**45.000
handtekeningen**

kabinet op te roepen
geen carte blanche
te geven aan Israël en
burger te beschermen

**met
>120** lokale partners
in conflictgebieden
maakten we werk van vrede

Succesvolle vredesconferentie georganiseerd in

Zuid-Soedan

>9.900
donateurs

242

Vredesweek activiteiten

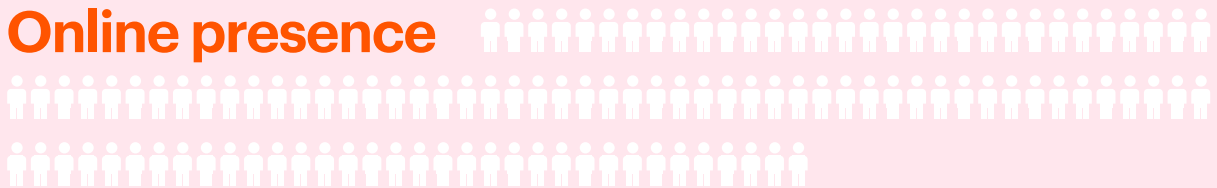
146

Nieuwsartikelen

21

Rapporten & Policy Briefs

Online presence

>50.000

abonnees op onze emails

>40.000

volgers op social media

Spotlight: **Palestijnse jongeren over de mogelijkheid om de kloof tussen gemeenschappen en besluitvormers te overbruggen**

Het Youth Bridges-programma versterkt de rol van jongeren en vrouwen in het lokale bestuur van Palestijnse gemeenschappen. Door leiderschapstrainingen, mentorschap en dialoogsessies overbruggt het de kloof tussen burgers en lokale autoriteiten, wat leidt tot meer inclusiviteit, verantwoordelijkheid en samenwerking.

▲ Foto: PCPD

In het Youth Bridges-programma werkt PAX samen met lokale gemeenschapsorganisaties verspreid over de Westelijke Jordaanoever. Het programma richt zich op het versterken van politieke participatie van Palestijnen, met speciale aandacht voor jongeren en vrouwen.

Door leiderschapstrainingen leren jongeren vaardigheden zoals spreken in het openbaar, belangenbehartiging en projectmanagement. Daarnaast organiseerde het programma meer dan dertig dialoogsessies waarin jongeren en gemeentelijke vertegenwoordigers samen urgente gemeenschapsproblemen bespraken en oplossingen ontwikkelden. Mentorschapsprogramma's koppelden vrouwen aan ervaren mentoren om hen te ondersteunen bij beleidsdiscussies en leiderschapsrollen.

Advocacy-campagnes richtten zich op thema's als gendergelijkheid, werkloosheid en ecologische duurzaamheid, met activiteiten variërend van openbare evenementen tot sociale media en kunstprojecten. Jongeren namen het voortouw in gemeenschapsinitiatieven zoals schoonmaakacties, het creëren van openbare ruimtes en culturele evenementen, wat de onderlinge cohesie versterkte.

In diverse gemeenten werden jongerenraden opgericht, capaciteitsworkshops over budgetbewaking en strategische planning gehouden en vond uitwisseling tussen gemeenschappen plaats om samenwerking en begrip tussen regio's te bevorderen.

Deze inspanningen trokken meer dan vijfhonderd deelnemers en versterkten de relatie tussen burgers en lokale autoriteiten.

Het doel van Youth Bridges is om Palestijnen, met name jongeren en vrouwen, een actievere rol te geven in het lokale bestuur. Zo wordt gewerkt aan een bestuursstructuur die participatie, transparantie en verantwoordelijkheid bevordert.

Tot nu toe heeft het programma opmerkelijke successen geboekt. De samenwerking tussen jongeren, vrouwen en lokale overheden is versterkt, wat leidde tot een inclusiever beleid en meer aandacht voor gendergelijkheid. De oprichting van jongerenraden zorgt voor duurzame vertegenwoordiging in de besluitvorming. Ook werd het bewustzijn over werkloosheid en gendergelijkheid vergroot, met tastbare resultaten zoals schoonmaakcampagnes en openbare evenementen.

“Na meerdere bezoeken aan de gemeente Tubas als onderdeel van Youth Bridges hebben we het belang benadrukt van participatie van jongeren en vrouwen in het lokale bestuur. Dit leidde tot de oprichting van een jeugdadviesraad, bestaande uit actieve en betrokken jongeren. Deze raad geeft jongeren een stem en stimuleert hun deelname aan de komende lokale verkiezingen. We hopen dat deze raad effectief blijft en anderen inspireert om zich ook in te zetten”, aldus Lamees Hilal, deelnemer aan het programma.

Visie, Missie, strategie

Vrede is nooit af. Het is geen vast gegeven, maar een proces dat voortdurend aandacht vraagt. Aandacht, en hard werk. Want vrede komt tot stand door de inspanningen van toegewijde vredeswerkers wereldwijd. Zij bouwen, strijden en eisen, dag in dag uit, een rechtvaardigere en vreedzamere wereld. PAX werkt aan een wereld waarin vrede meer is dan de afwezigheid van oorlog. Vrede is rechtvaardigheid, gelijkwaardigheid, veiligheid en zeggenschap voor iedereen. Dat betekent het bestrijden van onderdrukking en uitsluiting, het herstellen van vertrouwen en het versterken van mensen die zich inzetten voor verandering. Vrede is een gedeelde verantwoordelijkheid, en ontstaat daar waar mensen in solidariteit samenwerken aan een rechtvaardige samenleving.

Missie

PAX beschermt burgers tegen oorlogsgeweld, beëindigt gewapende conflicten en bouwt aan vreedzame en inclusieve samenlevingen. Dit doen we in Nederland en wereldwijd, samen met mensen en organisaties die — ieder op hun eigen manier — bijdragen aan vrede. We noemen hen vredeswerkers: van activisten op straat tot diplomaten, van lokale gemeenschappen tot beleidsmakers. We versterken hun stem, verbinden hun inspanningen en eisen verantwoordelijkheid van machthebbers. Samen zijn we groter dan de som der delen. Onze missie is om al die vredeswerkers te verbinden en te versterken, ongeacht wie ze zijn of waar ze werken. Hun werk is veelzijdig en hun achtergronden zijn divers. Of het nu gaat om demonstranten op straat, vertegenwoordigers bij de VN, of vredesactivisten in conflictgebieden, ieder draagt op zijn of haar manier bij aan de wereldwijde beweging voor vrede.

Strategie

In het afgelopen jaar hebben we een nieuw strategisch kader ontwikkeld dat op heldere wijze onze gezamenlijke ambitie als organisatie verwoordt. Het vertelt één samenhangend verhaal over wie we zijn en wat we doen. Dit kader verschilt van het vorige doordat het bondiger is en dient als leidraad voor verdere uitwerking in specifieke strategieën. Ook willen we het raamwerk vaker actualiseren, zodat we in deze snel veranderende wereld sneller kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen zonder onze langdurige inzet uit het oog te verliezen.

De hoofddoelen van het strategisch kader, dat dit jaar is vastgesteld, zijn:

- Het versterken van samenhang en integratie als 'één PAX' in zowel profiel als programma's.
- Het ontwikkelen van onze thematische meerwaarde. Een thematische benadering stuurt communicatie, fondsenwerving, programmatische ontwikkeling en activiteiten op het gebied van verbinden, leren en netwerken.
- Het versterken van onze unieke positie als internationale vredesorganisatie met een stevige Nederlandse achterban.
- Het uitbreiden en verdiepen van nationale en internationale netwerken en het ondersteunen van lokale partners in conflictgebieden, zodat zij een leidende rol kunnen spelen binnen hun eigen samenleving.
- De verschuiving van reactief inspelen op financieringsmogelijkheden naar proactieve fondsenwerving en duurzame relatieopbouw, ondersteund door gerichte outreach.
- Een flexibel, effectief en efficiënt beheer van middelen en informatie, met duidelijke verantwoording naar onze stakeholders.

Lees meer in ons Strategisch Kader 2024-2026 op onze site.

Theory of Change

PAX streeft naar inclusieve vrede door verandering te stimuleren op drie niveaus:

- **Transformatie van conflicten**
We werken aan het herstellen van relaties en het aanpakken van de diepere oorzaken van geweld. Dat doen we door de behoeften van alle betrokkenen serieus te nemen en de vicieuze cirkel van trauma, haat en vergelding te doorbreken.
- **Verandering van systemen**
Structurele ongelijkheid, discriminerende instituties en gewelddadige normen houden conflicten in stand. Daarom streven we naar sociale rechtvaardigheid, inclusief bestuur en het doorbreken van schadelijke machtsstructuren.
- **Verschuiving van machtsverhoudingen**
Wij pleiten voor gelijkwaardige deelname aan besluitvorming, met bijzondere aandacht voor uitgesloten groepen. Gendergelijkheid, jongerenparticipatie en inclusiviteit staan daarbij centraal.

Thema's en strategieën

Deze strategische koers is uitgewerkt in drie hoofdstrategieën, elk met twee thematische domeinen:

1. Bouw vrede — het ondersteunen van veerkrachtige en inclusieve samenlevingen

We versterken maatschappelijke krachten die de wortels van conflict aanpakken en sociale samenhang bevorderen. Samen met lokale partners werken we aan inclusieve besluitvorming, bestrijden we discriminatie en versterken we mensenrechten.

Thematische domeinen:

- Geweldloos verzet tegen autoritarisme en inperking van het maatschappelijk middenveld
- Inclusieve en op slachtoffers gerichte aanpak van trauma, haat en geweldscycli

2. Bescherm burgers — het voorkomen en beperken van gewapend geweld en schade aan burgers

We zetten ons in voor effectieve bescherming van burgers, ondersteunen vredesonderhandelingen en pleiten voor militaire operaties waarin menselijke veiligheid centraal staan.

Thematische domeinen:

- Mensgerichte benaderingen van veiligheid
- Impact van gewapend conflict op menselijke veiligheid, bestaanszekerheid en milieu

3. Bestrijd ongelijkheid — het aanpakken van externe oorzaken van conflict

We leggen de vinger bij de invloed van staten, bedrijven en internationale systemen die conflict aanwakkeren. Samen met onze partners eisen we verantwoording, pleiten we voor internationale regulering van wapenhandel en ondersteunen we initiatieven die rechtvaardige alternatieven bepleiten.

Thematische domeinen:

- Bedrijven, conflict en mensenrechten
- Invloed van militarisering, de wapenindustrie en wapenhandel op conflict

Overkoepelende thema's

In al ons werk integreren we twee doorsnijdende thema's:

• Gendertransformatieve verandering

Zonder het aanpakken van genderongelijkheid is duurzame vrede niet mogelijk. We bevorderen inclusieve participatie, dagen schadelijke normen uit en werken aan een fundamentele verschuiving in sociale structuren en machtsverhoudingen.

• Nieuwe technologieën

Technologie kan vrede versterken én bedreigen. We benutten digitale middelen om conflicten zichtbaar te maken en stemmen te versterken, maar zijn ook kritisch op risico's zoals surveillance, desinformatie en militair gebruik van AI.

Ten slotte vertaalt onze aanpak zich in drie vormen van interventie die dé PAX manier weerspiegelen:

- **Demand peace:** strategische campagnes en beleidsbeïnvloeding op basis van onderzoek; dit zijn de zichtbare, grote acties van PAX. Onze visie en invloed worden gestuurd door krachtige campagnes en gedegen onderzoek en analyse. Wij realiseren systeemverandering door kennis en belangenbehartiging op basis van feiten, terwijl we campagnes leiden om publieke druk en bewustwording te creëren. We dagen machthebbers uit om verantwoordelijkheid te nemen en een inclusieve vrede mogelijk te maken.
- **Do peace:** diplomatie en netwerkvorming tussen lokale en internationale spelers; Hier komen theorie en praktijk van vredeswerk samen. Dit omvat lobbywerk en het benutten van onze rol als bemiddelaar. Het is hard werken in conflictgebieden en het omgaan met vaak lastige bureaucratische processen. Wij bouwen invloedrijke netwerken en allianties door lokale, nationale, regionale en internationale stakeholders met elkaar te verbinden.
- **Share peace:** collectieve actie met partners, gericht op impact en duurzaamheid. Dit weerspiegelt de betrokkenheid en samenwerking die centraal staan in ons werk. Hier werken partnerorganisaties en vredesbouwers wereldwijd samen aan vrede. Het gaat om het vieren van successen. Het is collectieve actie en inclusieve vrede.

Deze integrale aanpak stelt ons in staat om contextspecifiek te werken én tegelijk bij te dragen aan structurele veranderingen voor vrede en rechtvaardigheid — lokaal, nationaal én internationaal.

Foto: Mouneb Taim/WILPF ►

Ons vredeswerk

In 2024 werkten we samen met meer dan honderd partners in conflictgebieden en met duizenden betrokken burgers in Nederland en daarbuiten aan een rechtvaardige vrede. Of het nu ging om het ondersteunen van geweldloos verzet in autoritaire contexten, het beschermen van burgers in oorlogsgebieden of het blootleggen van de rol van bedrijven in mensenrechtenschendingen – steeds stond de kracht van mensen centraal die zich inzetten voor verandering.

Ons werk is georganiseerd rond drie strategische pijlers: het bouwen van inclusieve samenlevingen, het beschermen van burgers, en het voorkomen en beëindigen van conflict. Elk van deze richtingen kent twee thematische domeinen. Samen vormen ze de kern van onze aanpak: contextspecifiek, partnergedreven en gericht op duurzame verandering.

In dit hoofdstuk lees je hoe we in 2024 binnen deze zes thema's impact hebben gehad. We lichten toe hoe we met partners werken aan vrede, welke strategieën we volgen en welke resultaten dat opleverde. Zo maken we zichtbaar hoe vrede geen abstract ideaal is, maar een concrete praktijk: van Zuid-Soedan tot Libanon, van Brussel tot Palestina, en van de VN tot in Nederlandse woonkamers.

Bouw vrede

Het ondersteunen van veerkrachtige en inclusieve samenlevingen

We versterken maatschappelijke krachten die de wortels van conflict aanpakken en sociale samenhang bevorderen. Samen met lokale partners werken we aan inclusieve besluitvorming, bestrijden we discriminatie en versterken we mensenrechten.

Geweldloos verzet tegen autoritarisme en inperking van het maatschappelijk middenveld

In een wereld waar autoritaire regimes steeds vaker de ruimte voor burgerparticipatie beperken, ondersteunt PAX geweldloze bewegingen die streven naar democratische verandering. Door samen te werken met lokale activisten en organisaties versterkt PAX de capaciteit van het maatschappelijk middenveld om vreedzaam verzet te bieden tegen onderdrukking en onrecht.

PAX faciliteert trainingen in geweldloze actie, biedt ondersteuning bij het opzetten van campagnes en helpt bij het opbouwen van netwerken die gericht zijn op sociale rechtvaardigheid. Door deze benadering kunnen gemeenschappen hun stem laten horen en bijdragen aan positieve maatschappelijke veranderingen – zelfs in repressieve contexten.

Inclusieve en op slachtoffers gerichte aanpak van trauma, haat en geweldscycli

Geweld laat diepe sporen na in individuen en gemeenschappen. PAX richt zich op het doorbreken van geweldscycli met een inclusieve benadering waarin de stemmen van slachtoffers centraal staan. Door het faciliteren van dialoog en verzoeningsprocessen draagt PAX bij aan het herstel van vertrouwen en sociale cohesie.

In samenwerking met lokale partners ontwikkelt PAX programma's die gericht zijn op traumaverwerking, het bevorderen van wederzijds begrip en het voorkomen van hernieuwde conflicten. Deze programma's sluiten aan bij de specifieke behoeften van gemeenschappen en streven naar duurzame vrede.

▼ Foto: PCPD

▲ Een man loopt langs een woongebouw dat beschadigd is door beschietingen in de stad Tsjernihiv | Foto: Dimitar DILKOFF / AFP

Voorbeelden

- In 2024 had PAX een ondersteunende rol bij het tot stand brengen van een lokaal vredesakkoord in Mukaya, Zuid-Soedan. Partnerorganisatie Reconcile speelde hierin een leidende rol door de vele verschillende boma's (lokale besturen) te verenigen en afspraken te maken om geen geweld meer te gebruiken en verdeeldheid te voorkomen. Hierdoor konden veel mensen terugkeren naar hun woonplaats en opnieuw een bestaan opbouwen.
- In 2024 werkte PAX samen met een Syrische partner aan een boek waarin vrouwen hun verhalen delen over het leven onder belegering in de buitenwijken van Damascus. Een groep van vijftien vrouwen beschreef hun ervaringen. Voor sommigen was dit een manier om te herdenken, voor anderen om erkenning te krijgen voor wat ze hebben doorgemaakt – een reis vol verlies, pijn en verschillende mensenrechtenschendingen.
- Het Vredescentrum Osijek onderscheidde PAX en haar partners in Kosovo, Servië en Noord-Macedonië met de Krunoslav Sukić Accolade for Peacebuilding, Nonviolence and Human Rights. De prijs werd toegekend voor het programma "Versterking van Inclusieve Stemmen van Slachtoffers", waarin meer dan twintig slachtofferorganisaties samenwerkten aan gerechtigheid en vredesopbouw. Via gezamenlijke beleidsprincipes, theaterproducties en een internationale fototentoonstelling kregen slachtoffers een centrale rol in het vredesdebat. Het project bracht voormalige vijanden uit verschillende gemeenschappen samen en bood een krachtig tegengeluid tegen politieke onverschilligheid.

Bescherm burgers

Het voorkomen en beperken van gewapend geweld en schade aan burgers

We zetten ons in voor effectieve bescherming van burgers, ondersteunen vredesonderhandelingen en pleiten voor militaire operaties waarin menselijke veiligheid centraal staat.

Mensgerichte benaderingen van veiligheid

Traditionele veiligheidsmaatregelen schieten vaak tekort in het beschermen van burgers in conflictgebieden. PAX pleit daarom voor een mensgerichte benadering van veiligheid, waarbij de behoeften en perspectieven van lokale gemeenschappen centraal staan. Door burgers actief te betrekken bij veiligheidsvraagstukken ontstaat een meer inclusieve en effectieve aanpak. PAX ontwikkelt samen met lokale partners strategieën die gericht zijn op het versterken van veiligheid op gemeenschapsniveau. Dit omvat onder andere het faciliteren van dialoog tussen burgers en veiligheidsdiensten, het ondersteunen van lokale vredesinitiatieven en het bevorderen van transparantie en verantwoording.

Impact van gewapend conflict op menselijke veiligheid, bestaanszekerheid en milieu

Gewapende conflicten hebben verstrekkende gevolgen voor menselijke veiligheid, bestaanszekerheid en het milieu. PAX onderzoekt deze impact en werkt

aan oplossingen die kwetsbare gemeenschappen en ecosystemen beschermen.

Door middel van onderzoek en beleidsbeïnvloeding brengt PAX de gevolgen van conflicten in kaart en pleit voor maatregelen die negatieve effecten beperken. Dit omvat onder andere het documenteren van milieuschade, het ondersteunen van gemeenschappen bij het herstel van hun bestaansmiddelen en het bevorderen van duurzame ontwikkelingspraktijken.

Voorbeelden

- In 2024 werkte PAX aan een internationale lobby om meer bewustwording te creëren over de invloed van gewapend conflict op het milieu. Dit leidde tot een resolutie van de VN Environment Assembly, waarin staten worden opgeroepen zich te houden aan de regels van het internationaal recht voor de bescherming van het milieu in door conflict getroffen gebieden.
- Begin 2025 ontvingen we de ESA Earth Observation Excellence Award voor het bevorderen van het gebruik van satellietanalyse bij het documenteren van humanitaire en milieugevolgen van oorlogsschade en natuurrampgerelateerde crises. Onze bevindingen zijn gebruikt door journalisten en beleidsmakers om schade aan landbouwgrond, bebouwde gebieden, bossen, waterinfrastructuur en afvalbeheer in conflictgebieden te beoordelen – onder andere in Palestina, Oekraïne, Libanon, Soedan, Syrië en bij brandbeschadigingen in Los Angeles.
- Sinds oktober 2023 heeft PAX, samen met partners in Palestina en Israël, zich onvermoeibaar ingezet voor de bescherming van burgers in Gaza. Terwijl de humanitaire situatie verslechterde, sprak PAX zich herhaaldelijk uit tegen schendingen van het internationaal humanitair recht, waaronder het uithongeren van burgers als oorlogsmiddel. In Nederland riepen we op tot een onmiddellijk staakt-het-vuren en lanceerden we, samen met andere organisaties, een petitie voor de bescherming van burgers. Deze werd door meer dan 45.000 mensen ondertekend. Samen met Oxfam Novib en The Rights Forum daagden we de Nederlandse staat voor de rechter vanwege de export van F-35-onderdelen naar Israël – een export die bijdraagt aan ernstige mensenrechtenschendingen. Op 12 februari 2024 gaf de rechter ons gelijk, al besloot de Nederlandse staat in hoger beroep te gaan. De maatschappelijke steun was overweldigend: ruim 10.000 mensen doneerden aan de gezamenlijke crowdfunding voor de juridische kosten. PAX blijft zich inzetten voor rechtvaardigheid, vrede en de naleving van het internationaal recht – ook wanneer dat betekent dat we onze eigen overheid ter verantwoording moeten roepen.

Bestrijd ongelijkheid

Het aanpakken van externe oorzaken van conflict

We richten ons op de invloed van staten, bedrijven en internationale systemen die conflicten aanwakkeren. Samen met onze partners eisen we verantwoording, pleiten we voor internationale regulering van wapenhandel en ondersteunen we initiatieven die rechtvaardige alternatieven bepleiten.

Bedrijven, conflict en mensenrechten

In conflictgebieden kunnen bedrijven onbedoeld bijdragen aan mensenrechtenschendingen en gewapend geweld. Binnen het thema 'Bedrijven, conflict en mensenrechten' werkt PAX aan het voorkomen van zulke schendingen.

We doen onderzoek, ondersteunen slachtoffers in hun zoektocht naar gerechtigheid en pleiten voor effectieve normen en wetgeving op het gebied van verantwoord ondernemen.

PAX werkt samen met lokale gemeenschappen die geconfronteerd worden met misstanden door bedrijven, zodat zij hun rechten effectief kunnen verdedigen tegenover bedrijven en overheden. Daarnaast richten we ons op internationale handelsketens, omdat bedrijven in conflictgebieden vaak verbonden zijn met wereldwijde zakelijke relaties. PAX roept deze actoren op om hun due diligence-beleid te verbeteren en zo misstanden te voorkomen.

Enkele prominente projecten binnen dit thema zijn Stop Bloedkolon, gericht op herstel voor gemeenschappen in Colombia en gerechtigheid in de hele steenkoolketen, en Unpaid Debt, dat zich richt op herstel voor gemeenschappen in Zuid-Soedan en op gerechtigheid en verantwoording van de betrokken (olie)bedrijven. Daarnaast voert PAX campagnes zoals Don't Buy into Occupation, waarin rapporten worden gepubliceerd over financiële instellingen die investeren in bedrijven die actief zijn in illegaal bezette gebieden in Palestina.

Invloed van militarisering, de wapenindustrie en wapenhandel op conflict

De wereldwijde wapenindustrie en wapenhandel dragen bij aan het in stand houden en verergeren van conflicten. PAX onderzoekt de rol van deze sectoren en pleit voor strengere regulering en meer transparantie. Door verbanden bloot te leggen tussen wapenhandel en gewapende conflicten streeft PAX naar een wereld waarin vrede belangrijker is dan winst.

PAX voert campagnes en publiceert rapporten die inzicht geven in de praktijken van de wapenindustrie.

Daarnaast werkt PAX samen met beleidsmakers en andere organisaties om regelgeving te versterken en verantwoordingsmechanismen te verbeteren.

Voorbeelden van deze inspanningen zijn onder andere de campagnes tegen clustermunitie en kernwapens, waarbij PAX zich inzet voor internationale verdragen en nationale wetgeving die de productie en verspreiding van dit soort wapens beperken.

Voorbeelden

- Onze bijdrage aan het politieke en maatschappelijke debat over het veiligheidsbeleid van Nederland en Europa in de context van de huidige oorlogsdreiging. PAX pleitte met unieke expertise voor een meer diverse benadering die ook investeert in vrede. Defensie en militaire steun aan Oekraïne zijn daarin belangrijk, maar niet voldoende. Wij pleiten voor méér, niet minder, investeringen in diplomatie, ontwikkelingssamenwerking, steun aan democratische bewegingen en partnerschappen met landen buiten de NAVO. Deze boodschap is door diverse politieke partijen omarmd.
- PAX speelde een actieve rol in de Lundin-zaak, waarin de CEO en andere topmensen van een Zweeds oliebedrijf worden beschuldigd van medeplichtigheid aan oorlogsmisdaden in (toenmalig) Soedan (nu Zuid-Soedan). Door slachtoffers te ondersteunen en bewijsmateriaal aan te leveren, droegen we bij aan het streven naar gerechtigheid en verantwoording voor ernstige mensenrechtenschendingen. PAX werkte nauw samen met internationale partners om de zaak onder de aandacht te brengen en druk uit te oefenen op betrokken partijen. Het is voor het eerst sinds de Neurenbergprocessen dat een CEO persoonlijk strafrechtelijk wordt vervolgd voor oorlogsmisdaden – een krachtig precedent.
- PAX doet al jarenlang onderzoek naar de betrokkenheid van banken en pensioenfondsen bij wapenhandel en investeringen in illegale nederzettingen. Door deze praktijken aan het licht te brengen, hebben we financiële instellingen aangespoord tot verantwoord en ethisch beleggen, met als doel vrede te bevorderen en het internationaal recht te respecteren. Verschillende instellingen hebben hun waardering uitgesproken voor dit werk, omdat onze rapporten voor hen cruciale informatie bieden om hun beleid vorm te geven. Daarnaast werkten we samen met andere organisaties om druk uit te oefenen op instellingen die hun investeringsbeleid niet willen aanpassen.

◀ Foto: Sven Torfinn

Beleidsbeïnvloeding in Nederland, Europa en bij de Verenigde Naties

In een veranderend politiek klimaat – waarin geopolitieke spanningen en binnenlandse verschuivingen de agenda bepalen – heeft PAX zich in 2024 onverminderd ingezet om vrede, rechtvaardigheid en burgerbescherming op de politieke kaart te houden. Dit gebeurde lokaal, nationaal én internationaal – vaak in coalities met gelijkgestemde organisaties, en altijd vanuit de overtuiging dat duurzame vrede vraagt om politieke keuzes.

Nederland

De verkiezingen van 2023 en de vorming van het kabinet-Schoof in 2024 markeerden een duidelijke koerswijziging in het Nederlandse beleid, met scherpe bezuinigingen op ontwikkelingssamenwerking en mensenrechten. Tegelijkertijd domineerden de oorlogen in Oekraïne en Gaza het politieke en maatschappelijke debat. In deze context bracht PAX vredesvraagstukken actief onder de aandacht van parlement, kabinet en beleidsmakers:

- PAX stelde samen met Oxfam Novib en The Rights Forum de Nederlandse staat juridisch ter verantwoording voor de export van F-35-onderdelen naar Israël. De inzet en achtergronden van deze rechtszaak werden actief toegelicht aan Kamerleden en maatschappelijke organisaties.
- Via beleidsnotities en gesprekken met politici pleitte PAX voor beëindiging van de militaire samenwerking met Israël en waarschuwde voor de risico's van een zogenoemd Sofa-verdrag.
- Toen een PAX-medewerker doelwit werd van lastercampagnes vanuit Israël, vroeg PAX om een duidelijke reactie van de Nederlandse regering en om parlementaire steun.
- In reactie op het gebruik van clustermunitie sprak PAX zich uit tegen deze verboden wapens — ook wanneer het ging om militaire steun aan Oekraïne. Die steun onderschrijft PAX in beginsel, vanuit het recht op zelfverdediging.
- PAX maakt deel uit van meerdere nationale netwerken, waaronder Goede Doelen Nederland, Partos en het Breed Mensenrechten Overleg (BMO), die gezamenlijk opkwamen tegen de inperking van het maatschappelijk middenveld en de versmalling van de politieke ruimte voor maatschappelijke organisaties in Nederland.

Europese Unie

Ook in Brussel verschoof het buitenlandbeleid richting versterking van defensie, migratiebeheersing en handelsbelangen – met minder aandacht voor conflictpreventie, mensenrechten en burgerbescherming. De toegang van maatschappelijke organisaties tot beleidsdialoog werd aanzienlijk beperkt. PAX bleef zich, onder meer via het European Peace Liaison Office, inzetten voor een alternatief narratief:

- Samen met Europarlementariërs en partnerorganisaties droeg PAX bij aan gesprekken over toekomstig EU-beleid op het gebied van vredesopbouw, met speciale aandacht voor preventie en mensenrechten.
- Met het netwerk Refugee Protection Watch bracht PAX de positie van Syrische vluchtelingen in Libanon onder de aandacht via twee gezamenlijke rapporten met partners uit Libanon, België en Syrië.

Verenigde Naties

Op mondiaal niveau speelde PAX een actieve rol in het VN-proces rondom de New Agenda for Peace, die in 2024 werd aangenomen tijdens de Summit of the Future. Via gerichte lobby en samenwerking met andere vredesorganisaties droeg PAX bij aan meer aandacht voor burgerbescherming, milieuschade door oorlog en vrouwenrechten binnen dit nieuwe VN-kader.

- Tijdens de jaarlijkse PoC-week (Protection of Civilians) organiseerde PAX meerdere side-events over de bescherming van burgers en de impact van gewapende conflicten op het milieu.
- Ook tijdens de Summit of the Future faciliteerde PAX bijeenkomsten over milieu en conflict, waarin de koppeling werd gelegd tussen ecologische schade en mensenrechten.
- PAX ondersteunde de deelname van partners uit Soedan aan VN-bijeenkomsten om aandacht te vragen voor de humanitaire gevolgen van de oorlog en het belang van internationale verantwoordelijkheid.
- Binnen de internationale lobby speelde PAX een actieve rol op het snijvlak van gender, vrede en veiligheid. PAX versterkte het netwerk rond feministisch vredeswerk, onder andere door het voorzitterschap van een internationale community of practice rond het betrekken van mannen bij feministische vrede (30+ NGO's, 120 professionals).
- We leverden input aan de Nederlandse beleidsvorming rond mensenrechten, CRSV-sancties en veiligheid, en organiseerden mede een officieel side-event tijdens de VN WPS-week (Women, Peace and Security) over het tegengaan van anti-genderbacklash, met inbreng van een Palestijnse partner.

PMEL

Het PMEL-systeem (Planning, Monitoring, Evaluatie en Leren) van PAX is ingericht rond de impact die projecten willen realiseren. Hiervoor worden veranderingstheorieën ontwikkeld met aannames over hoe activiteiten leiden tot specifieke outputs, hoe die samen uitmonden in uitkomsten, en hoe die op hun beurt bijdragen aan de strategische doelstellingen van een project.

Leren wordt geïntegreerd en gestimuleerd gedurende de gehele projectcyclus. Voor ieder project stimuleren we de integratie van netwerk- en leerevenementen. Bij grotere projecten zetten we ook leertrajecten of een community of practice op. Het leerproces is bovendien verweven met monitoring: de participatieve benadering van outcome harvesting stimuleert het delen van lessen en inzichten.

Projectmonitoring richt zich vooral op uitkomsten. PAX gebruikt outcome harvesting als methode om op een gendersensitieve en participatieve manier uitkomsten te monitoren. Deze methode combineert het verzamelen, verifiëren, analyseren en reflecteren op gegevens over uitkomsten, in samenwerking met partners. Zo wordt niet alleen informatie opgehaald, maar vindt ook reflectie plaats op de doelstellingen van projecten en programma's. Daardoor kan de koers van projecten worden aangepast op basis van nieuwe inzichten.

Aan het einde van belangrijke projecten voert PAX een evaluatie uit. Deze evaluaties maken het mogelijk verantwoording af te leggen over behaalde resultaten en toekomstige interventies te verbeteren op basis van leerpunten. Evaluaties volgen de OECD DAC-criteria en worden afgestemd op de behoeften van relevante stakeholders, zoals PAX zelf, partners en begunstigden. In 2024 werkte PAX intensief samen met alliantiepartners in het Strengthening Civil Courage-programma (SCC) aan het verwerken van aanbevelingen uit tussentijdse evaluaties. Deze aanbevelingen zijn opgenomen in verschillende programmalijnen, met extra aandacht voor adaptief werken en ruimte voor innovatie. Dankzij onder meer outcome harvesting, stories of change en het Gender Innovation Fund is ruimte gecreëerd om flexibel in te spelen op onverwachte ontwikkelingen. Tegelijkertijd zijn de voorbereidingen gestart voor de eindevaluatie van het programma, inclusief gesprekken over toekomstige strategische samenwerking na 2025. Door dit monitoringsproces kunnen we adaptief programmeren, wat uiteindelijk bijdraagt aan een duurzamere impact van onze interventies. Op deze manier sluiten de interventies zo goed mogelijk aan op de context waarin wij werken. Daarnaast borgen

we duurzame impact door het eigenaarschap van het werk te stimuleren en te verankeren bij partners en stakeholders, en door tijdig samen met hen te bekijken hoe het werk kan worden voortgezet na afloop van een projectcyclus. Via kennisuitwisseling, trainingen, netwerken en gezamenlijke fondsenwerving zetten we in op duurzame interventies.

Intern leren

Binnen PAX vindt leren plaats op verschillende niveaus. Projectteams formuleren aan het begin van het jaar leervragen en plannen stappen om deze te beantwoorden. Binnen projecten reflecteren PAX en partners samen op politieke ontwikkelingen, uitvoering, risico's en kansen, en passen hun aanpak daarop aan. Projectteams maken daarbij gebruik van thematische expertise binnen PAX, alliantiepartners of externe experts op het gebied van onder meer gender, lobby, civic space, activisme, digitale veiligheid en omgaan met het verleden. Ook vindt er leren plaats tussen projecten, zowel regionaal als internationaal, vaak met een thematische insteek.

In 2024 testte PAX een nieuw handboek voor evidence-based advocacy, ontwikkeld om partners te ondersteunen bij strategische belangenbehartiging. Dit resulteerde in vijf trainingen en workshops in Syrië, Irak, Libanon en Jemen. Intern werd de methodiek geïntroduceerd via de PAX Academy, waar medewerkers scholing kregen in effectieve beleidsbeïnvloeding gebaseerd op bewijs en analyse.

Binnen de PAX Academy zijn in 2024 diverse meerdaagse trainingen gegeven en gebundeld in een goed ontwikkeld curriculum rondom evidence-based advocacy, inclusieve vredesopbouw en geweldloze bewegingen. Daarnaast vonden verdiepende workshops plaats over thema's als conflict and environment, dealing with the past en transitional justice. Ook waren er kortere shared learning-sessies waarin kennisdeling centraal stond. Eén van deze sessies ging over de invloed van de digitale sfeer op de vorming van oorlogsdiscours en narratieven die het verloop van conflicten, zoals in Soedan, ingrijpend beïnvloeden.

Medewerkers van PAX en partnerorganisaties organiseren en nemen actief deel aan uiteenlopende netwerken, verzorgen webinars en presentaties op conferenties, en delen hun kennis via diverse kanalen en middelen. Zo organiseerde PAX een expert meeting over het belang van slachtofferparticipatie bij het ontwerp en de uitvoering van transitional justice-

processen – trajecten die gericht zijn op het afleggen van rekenschap voor mensenrechtenschendingen.

Naast de trainingen in evidence-based advocacy ontwikkelde PAX in 2024 ook thematische leertrajecten. Twee shared learning sessions richtten zich op (1) de impact van online oorlogsdiscours op conflict, met name in Soedan – en (2) het omgaan met seksuele uitbuiting, misbruik en intimidatie in partnerschappen (SEAH). Beide trajecten leverden concrete learning notes op die binnen het netwerk zijn gedeeld.

Het in 2024 gelanceerde Gender Innovation Fund, onderdeel van het SCC-programma, illustreert hoe PAX ruimte creëert voor feministische innovatie. In totaal dienden 32 partners een voorstel in. Vier projecten kregen een subsidie en een coachingstraject, waaronder initiatieven rond geweldloos protest, positieve mannelijkheid en vrouwenparticipatie via mannenbetrokkenheid.

Spotlight: Iraakse burgers bescherm

In Irak heeft PAX het hele veiligheidsapparaat getraind om burgers beter te beschermen en geweld te vermijden. Dit leidde tot een nieuw landelijk beleid dat geldt zowel in tijden van conflict als van vrede.

▲ Foto: IAA

In Irak kijken veel burgers met wantrouwen en soms zelfs angst naar leger, politie en veiligheidsdiensten. Niet zonder reden: begin 2022 vonden verschillende spraakmakende incidenten plaats waarbij politieagenten hun positie misbruikten om persoonlijke vetes uit te vechten. Daarbij vielen burgerslachtoffers, waaronder vrouwen en kinderen.

Na deze incidenten vroeg de Nationale Veiligheidsadviseur PAX het hele veiligheidsapparaat te trainen, waaronder ministeries en diverse veiligheidsdiensten. Het doel was om niet langer te focussen op uniformen, bevelen en wapens, maar juist op terughoudendheid, luisteren naar burgers en het beschermen van mensenlevens.

Firas, commandant en deelnemer aan de training, vertelt hoe zijn houding hierdoor veranderde. "Onlangs werden we ingezet om een verdachte van autodiefstal te arresteren. Hij had zijn huis gebarricadeerd en schoot vanaf het dak; een collega werd geraakt. Buiten protesteerden zijn vrouw en zonen heftig om te voorkomen dat wij hem zouden oppakken. Vroeger hadden we teruggeschoten en had het snel kunnen escaleren. De man en zijn familie hadden gewond of erger kunnen raken. Maar ik dacht aan de training: deze mensen zijn burgers, onze taak is hen te beschermen. Daarom besloot ik eerst met de zonen te praten. Ik beloofde dat we niet zouden vertrekken voor hun vader zich overgaf en dat hij een eerlijk proces zou krijgen. Zo kon de man zich overgeven zonder bloedvergieten."

Als vervolg op deze training ondersteunde PAX Iraakse beleidsmakers bij het opstellen van landelijk beleid voor de bescherming van burgers. Dit beleid geldt nu voor het hele veiligheidsapparaat in Irak, inclusief de regio Koerdistan, en is van kracht zowel in tijden van conflict als in tijden van vrede.

Onze supporters: vredeswerkers in actie

Vrede is niet vanzelfsprekend. Het is iets dat je doet, maakt, bouwt en uitdraagt — in je buurt, met je stem bij de stembus, je handtekening onder een petitie of je bijdrage als donateur. Bij PAX noemen we al deze mensen **vredeswerkers**. Iedereen die zich uitspreekt, meedoet of bijdraagt aan ons werk helpt bouwen aan een wereld waarin mensen veilig zijn en recht wordt gedaan. Vrede is geen eindpunt, maar een voortdurend proces. In dat proces spelen duizenden mensen in Nederland een actieve rol. In 2024 zagen we hun betrokkenheid overal: op straat, in het parlement, in huiskamers, kerken, universiteiten en online.

Een Vredesweek vol verbondenheid en actie

In september 2024 organiseerde PAX samen met ruim 80 lokale Ambassades van Vrede de jaarlijkse Vredesweek. Onder het thema “Samen voor Vrede. Nu!” boden we een platform aan lokale initiatieven die bijdragen aan een inclusieve en vreedzame samenleving. Dankzij de centrale Vredesweekkalender werden meer dan 240 activiteiten zichtbaar gemaakt: van filmavonden tot dialogotafels, van festivals en maaltijden tot kerkelijke vieringen en concerten. Per activiteit kwamen tussen de 15 en 350 mensen bijeen — een krachtig teken van de maatschappelijke behoefte aan ontmoeting en verbondenheid rond vrede.

De week begon op 19 september met de Nationale Vredesweeklezing in een volle Domkerk in Utrecht. Schrijver Arnon Grunberg verweefde in zijn betoog de ideeën van Kant, Hobbes en Hegel in een pleidooi voor reflectie op vijandschap en menselijke waardigheid.

Een bijzonder element van de week was de reizende tentoonstelling “Mannen en Liefde in Tijden van Conflict en Polarisatie”, ontwikkeld samen met WILPF en de Canadese ambassade. Acht dagen op het Domeinplein in Utrecht en acht dagen op het Museumplein in Amsterdam trok de expositie een breed publiek.

De tentoonstelling brak met stereotype beelden van mannelijkheid en conflict, en gaf ruimte aan kwetsbaarheid, liefde en solidariteit.

Samen met Peace Now lanceerden we bovendien een landelijke posteractie. Ontwerper Samira Charroud creëerde een hedendaagse vredesduif, geïnspireerd op het werk van Max Kisman. Via onze kanalen moedigden we mensen aan de poster zelf te printen en op te hangen – aan ramen, in trappenhuisen, op prikborden. Een tastbaar, laagdrempelig symbool van hoop en verbondenheid in roerige tijden.

Kies voor vrede: de PAX Vredeswijzer

Om ook in verkiezingstijd vrede op de politieke agenda te zetten, ontwikkelde PAX de Vredeswijzer: een online kieshulp die inzicht gaf in hoe partijen zich positioneren op thema's als wapenexport, diplomatie, vredesopbouw en internationale samenwerking. De tool werd duizenden keren ingevuld en breed gedeeld op sociale media. Zo kregen stemmers concrete handvatten om hun stem te verbinden aan vrede.

▼ Nationale Vredesweeklezing door Arnon Grunberg in Domkerk Utrecht | Foto: Mijs Brouwer

Jonge activisten aan zet

In 2024 lanceerden we de eerste editie van de PAX Activist Academy: een opleidingsprogramma voor jonge changemakers. Twintig deelnemers volgden workshops over geweldloze actie, campagnevoeren, storytelling en beleidsbeïnvloeding. Tijdens een gezamenlijke actiedag in Utrecht kwamen ze op creatieve wijze in actie in de openbare ruimte, met straatinterventies en dialoogvormen die voorbijgangers uitnodigden tot reflectie en gesprek.

Op 24 februari 2024, twee jaar na de grootschalige invasie door Rusland, stond PAX op de Dam in Amsterdam tijdens de nationale herdenkingsdemonstratie voor Oekraïne. Samen met Oekraïense organisaties, mensenrechtenactivisten en honderden betrokken burgers vroegen we aandacht voor de voortdurende strijd van het Oekraïense volk en de noodzaak van blijvende solidariteit, ondersteuning en wederopbouw. Ook op festivals als de Dutch Design Week en de Bevrijdingsfestivals was PAX zichtbaar, om nieuw publiek kennis te laten maken met ons vredeswerk."

▼ Opening Vredesweek in Haarlem | Foto: Mijs Brouwer

▲ Manifestatie Stop het Geweld op 13 oktober in Amsterdam | Foto: Joris van Gennip

Gaza protest, rechtsstaat en publieke druk

In 2024 stond PAX nadrukkelijk pal voor het internationaal recht en de bescherming van burgers in Gaza. Onze inzet kwam tot uiting in de rechtszaal, op straat én in het maatschappelijk debat. De aanhoudende genocide, de blokkade van humanitaire hulp en de tienduizenden burgerdoden veroorzaakten wereldwijde verontwaardiging. In Nederland gaf PAX die verontwaardiging een stem: juridisch, politiek en publiek.

Een belangrijk moment was de manifestatie “Stop het Geweld” op 13 oktober 2024 op de Dam in Amsterdam. PAX organiseerde deze samen met Amnesty Nederland, Oxfam Novib, The Rights Forum, SOMO, Stichting Kifaia en Terre des Hommes. Zo’n 2.000 mensen verzamelden zich, waaronder mensen met familie in Gaza, jongerenorganisaties, vredesactivisten en politici. De eisen waren helder: een onmiddellijk staakt-het-vuren, het stoppen van wapenleveranties aan Israël en sancties bij grove schendingen van het humanitair oorlogsrecht.

Samen met Amsterdam for Gaza brachten we in oktober ook krachtige getuigenissen uit Gaza naar voren, voorgedragen door bekende Nederlanders zoals Carice van Houten, Nasrdin Dchar en Sanne Vogel – een indringend signaal van solidariteit.

Daarnaast spanden we samen met Oxfam Novib en

The Rights Forum een rechtszaak aan tegen de Nederlandse staat, met als doel de export van F-35-onderdelen aan Israël te stoppen. Deze in Nederland geproduceerde onderdelen zijn essentieel voor het functioneren van de gevechtsvliegtuigen. Hun levering draagt bij aan schendingen van het internationaal humanitair recht.

Op 12 februari 2024 oordeelde het gerechtshof in Den Haag dat Nederland inderdaad moest stoppen met de export, vanwege het grote risico op medeplichtigheid aan oorlogsmisdaden.

Hoewel de Nederlandse staat in cassatie ging, bereidde PAX zich in 2024 voor op de volgende fase van het juridische proces. Tegelijkertijd hielden we de publieke druk hoog. Op de dag dat de nieuwe Kamerleden werden beëdigd, projecteerden we een lichtboodschap op het ministerie van Defensie in Den Haag, met een oproep voor een onmiddellijk en permanent staakt-het-vuren.

Onze inzet kreeg brede steun: ruim 10.000 mensen droegen via crowdfunding en het totaal ondertekenaars van onze petitie om Israël geen carte blanche te geven en burgers in Gaza te beschermen liep op tot meer dan 45 duizend. Voor velen die zich machteloos voelden bij het zien van het geweld, boden deze acties een concreet handelingsperspectief.

Naast juridische stappen en protest organiseerde PAX ook bewustwordingsactiviteiten. We ondersteunden drie publieke vertoningen van de bekroonde film *No Other Land*, over het leven van Palestijns activist Basel Adra in Masafer Yatta. De screenings boden ruimte voor reflectie en ontmoeting, inclusief nagesprekken.

In samenwerking met jongerenorganisatie Represent Jezelf lanceerden we bovendien een onlinecampagne gericht op biculturele en joodse jongeren. Met explainer-video's over de situatie in Palestina bereikte de campagne meer dan 250.000 mensen en kreeg steun van onder meer zangeres Sophie Straat. In Rotterdam vond een live bijeenkomst plaats met ruim 150 deelnemers, waar ruimte was voor gesprek, twijfel, nuance en solidariteit.

Zo bracht PAX het thema Gaza op alle niveaus onder de aandacht: in de rechtszaal, op straat, in het medialandschap en via educatieve programma's. In een tijd van toenemende polarisatie en afnemende solidariteit was het juist deze brede, rechtvaardige benadering die ons in staat stelde om met gezag te spreken.

Vrijwilligers en donateurs maken het mogelijk

Achter al onze activiteiten staan duizenden betrokken mensen die PAX een warm hart toedragen. Dankzij hun steun – in tijd, geld en vertrouwen – kunnen wij blijven bouwen aan vrede. Onze honderden vrijwilligers en duizenden particuliere donateurs vormen samen het morele én financiële fundament van onze organisatie.

▼ Club van 100 en Club van Vrede groepsfoto

Hun structurele bijdragen geven ons de ruimte om onafhankelijk op te treden, gevoelige onderwerpen aan te kaarten en onze partners in conflictgebieden daadwerkelijk te ondersteunen.

In 2024 mocht PAX rekenen op 9,910 betalende supporters, waaronder 1,969 leden van Pax Christi. Samen droegen zij € 928.811 bij aan ons werk. Dankzij deze giften konden we ons vredeswerk voortzetten in onder andere Irak, Oekraïne en Zuid-Soedan – maar ook hier in Nederland en elders in Europa.

In 2024 droegen 17 leden van de PAX Club van 100 elk €1.000 bij aan ons werk tegen kernwapens. Dankzij hun steun konden we blijven lobbyen bij de Nederlandse overheid, deelnemen aan VN-bijeenkomsten en publiek debat voeren over ontwapening. De Club vormde bovendien de belangrijkste basis voor de lancering van de nieuwe Club van Vrede in 2025.

Vanaf dit jaar draagt ons magazine een nieuwe naam: *Vredeskrant*. Hierin delen we de verhalen van onze vredeswerkers met onze achterban. Want hun steun is cruciaal. Niet alleen biedt het financiële onafhankelijkheid, het versterkt ook onze legitimiteit als maatschappelijke organisatie. In een wereld waarin het maatschappelijk middenveld steeds vaker onder druk staat, zijn deze donaties meer dan alleen geld: ze zijn een uiting van vertrouwen, betrokkenheid en het levend bewijs dat vrede wérkelijk leeft onder mensen.

▼ Actie op het Stedelijk Museum Amsterdam

Spotlight: PAX Activist Academy

Met de PAX Activist Academy versterken we jonge activisten die zich inzetten voor vrede en rechtvaardigheid. Door trainingen in geweldloze actie, lobbyen en campagnevoeren vergroten zij hun kennis en invloed, waardoor zij effectiever kunnen bijdragen aan sociale verandering en een rechtvaardige wereld.

▲ Deelnemers van de PAX Activist Academy | Foto: Wereldgasten

▲ Dima Kadri | Foto: Gabriela Hengeveld

De PAX Activist Academy helpt jonge activisten om hun impact te vergroten. Met trainingen in non-violent action, lobbyen en campagnevoering leren zij strategische vaardigheden om invloed uit te oefenen en sociale rechtvaardigheid te bevorderen. Zo versterken we hun positie en vergroten we de ruimte voor verandering. Veel van deze jongeren blijven zich daarna langdurig inzetten voor vrede.

“Ook al hebben mensen soms weinig zin om naar je te luisteren, er is altijd een manier om je boodschap over te brengen. Wees creatief. Geef niet op. Er is altijd hoop!”, vertelt deelnemer Dima Kadri (28).

Dima komt oorspronkelijk uit Syrië. Ze kwam via Egypte zeven jaar geleden naar Nederland en werkt voor de Witte Helmen, een organisatie die medische, logistieke en technische noodhulp verleent aan burgers in Syrië en Turkije. “Ik wilde deze opleiding volgen om Syriërs in Nederland een stem te geven. Nog voor de val van Assad verkondigde de Nederlandse regering dat Syriërs wel terug konden naar hun land. Die taal vond ik angstaanjagend.”

“Syrië was toen lang niet overal veilig. Bovendien hebben veel Syriërs hier een bestaan opgebouwd, zijn er kinderen geboren. Wij werden door de overheid gezien als nummers, niet als mensen. Daar wilde ik iets aan doen. Alleen wist ik niet hoe ik me kon

uitspreken tegen de overheid. De Academy gaf me daarvoor goede handvatten. Ik ken het rechtssysteem nu beter en weet welke mensen ik moet benaderen als ik verandering wil. Deze kennis deel ik weer met een groep jonge Syriërs met wie ik regelmatig samenkom en soms evenementen organiseer.”

“Natuurlijk is de situatie in Syrië nu anders. Ik wil het land graag bezoeken, want daar liggen mijn jeugdherinneringen. Maar ik vind het nog te vroeg om na te denken of ik er weer zou willen wonen. Er is nog te veel onzekerheid.”

Onze partners

Bij PAX geloven we in de kracht van samenwerking. Onze partners - variërend van lokale vredesinitiatieven tot internationale instellingen - delen onze inzet om een vreedzamere, rechtvaardigere wereld op te bouwen. Door hun steun en expertise werken we samen om conflict om te zetten in dialoog, en hoop in blijvende verandering.

Samenwerking met lokale partners

PAX werkt samen met drie soorten lokale partners: (1) kernpartners in conflictgebieden waarmee een langdurige relatie wordt onderhouden, (2) partnerorganisaties op projectbasis en (3) internationale en nationale netwerken voor beleidsbeïnvloeding en coördinatie.

PAX en haar partners werken samen op basis van gelijkwaardigheid. We leren van elkaar en investeren in elkaars capaciteiten. We garanderen transparantie en verantwoording, zowel wederzijds als richting onze stakeholders (donoren en achterban). Daarbij zijn we ons er voortdurend van bewust dat er obstakels kunnen zijn voor een gelijkwaardig partnerschap.

Partners zijn vaak financieel afhankelijk van PAX en door repressie en geweld in veel van de landen waarin wij actief zijn, hebben partners te maken met specifieke uitdagingen. Dit maakt hen kwetsbaar voor repressieve maatregelen en schendingen van mensenrechten en vrouwenrechten. Dit kan hun zichtbaarheid en formele organisatievorming bemoeilijken. Ze opereren vaak in snel veranderende contexten waarop zij zich steeds opnieuw moeten aanpassen. Deze omstandigheden beïnvloeden ook praktische zaken zoals het overmaken van fondsen.

De processen en structuren van onze projecten en programma's zijn zo ingericht dat de besluitvorming gedeeld wordt. Dit leidt tot veelvuldig en intensief contact tussen PAX-projectleiders en partners. Bovendien blijft PAX, vanuit haar kernwaarde solidariteit, loyaal aan haar partners – juist in tijden van tegenslag, toenemende repressie of geweld, en wanneer concrete resultaten uitblijven. Actuele voorbeelden zijn onze partners in de Palestijnse bezette gebieden en in Soedan. Waar mogelijk was er vrijwel dagelijks contact om hun welzijn te monitoren en in urgente behoeften te voorzien.

Samenwerking met onze institutionele partners

PAX zou haar werk niet kunnen doen zonder de inzet en steun van een wereldwijd netwerk van betrokken partners en toegewijde financiers. We zijn bijzonder dankbaar voor het vertrouwen van onze institutionele en private donoren, die ons in staat stellen om samen met lokale organisaties en activisten te werken aan een rechtvaardige en vreedzame wereld.

Institutionele donoren

Het ministerie van Buitenlandse Zaken was in 2024 de grootste institutionele partner van PAX. Binnen het beleidskader 'Versterking Maatschappelijk Middenveld' financiert het ministerie drie vijfjarige

programma's (2021-2025) waarin PAX penvoerder is: Strengthening Civil Courage, Al-Thawra Untha en (in samenwerking met Plan Nederland) Leaders of Peace. Dankzij deze partnerschappen kunnen we in meer dan veertien landen werken aan het versterken van burgerrechten, het beschermen van mensenrechten, het vergroten van civiele ruimte en het bevorderen van vreedzame samenlevingen.

In 2023 vernieuwde het ministerie de subsidie voor ons programma Bescherming van Burgers (Protection of Civilians), waarmee we in 2024 een nieuwe achtjarige samenwerking zijn gestart.

Nationale Postcode Loterij

Een belangrijk deel van onze inkomsten komt, naast particuliere giften, van de jaarlijkse bijdrage van de Nationale Postcode Loterij. Op 25 februari 2025 ontvingen we opnieuw een prachtige cheque voor ons werk in 2024: maar liefst € 600.000. Dat is € 100.000 meer dan het jaar ervoor. Een geweldige opsteker en een teken van vertrouwen waar we enorm dankbaar voor zijn.

Dit bedrag mogen we flexibel inzetten voor ons werk aan vrede. Dankzij de steun van de Nationale Postcode Loterij en haar deelnemers kunnen we blijven werken aan vrede, samen met onze partners wereldwijd.

▼ Foto: Ethiopia Prime Minister Office / AFP / ANP

▼ Rolien Sasse en collega's van PAX nemen cheque in ontvangst

Interview:

Op basis van vertrouwen

In gesprek met **Marieke Rodenhuis**,
Hoofd Goede Doelen bij de Nationale Postcode Loterij

De samenwerking tussen de Nationale Postcode Loterij en PAX gaat al jaren terug. Juist in een tijd waarin vrede en veiligheid wereldwijd onder druk staan, is het werk van PAX urgenter dan ooit. We spreken met Marieke Rodenhuis over vertrouwen, veranderende tijden en waarom structurele steun aan organisaties als PAX zo belangrijk is.

▲ Marieke Rodenhuis, Hoofd Goede Doelen bij de Nationale Postcode Loterij

We leven in onzekere tijden: oorlog in Oekraïne, geweld in Gaza, spanningen in Europa.

Hoe merkt de Nationale Postcode Loterij dat we in zo'n onrustige wereld leven?

"We volgen natuurlijk het nieuws, en zien de ontwikkelingen ook terug in de aanvragen en signalen van onze partners. Er is sprake van een verscherpte realiteit – polarisatie, druk op democratische waarden, en groeiende spanningen op wereldschaal. Het is dus fijn dat wij, dankzij onze deelnemers een betrouwbare financier kunnen blijven voor organisaties die zich inzetten voor een gelijkwaardige en vredige wereld, zoals PAX."

De overheid bezuinigt fors op ontwikkelingssamenwerking. Wat betekent dat voor de Loterij en haar partners, zoals PAX?

"Die bezuinigingen baren ons zorgen. Organisaties als PAX staan onder druk, we zien dat partners steeds meer moeten doen met minder middelen – en tegelijkertijd flexibel moeten blijven. Daarom geloven we sterk in de kracht van trust-based giving: langetermijnsteun, gebaseerd op vertrouwen in de missie, de mensen en de aanpak. De flexibiliteit die onze financiering biedt helpt partners om snel te kunnen reageren op wat nodig is, of dat nu op beleidsniveau is of in een acute conflictsituatie. Dankzij onze deelnemers kunnen wij daar een verschil in maken."

De Postcode Loterij had zelf ook te maken met nieuwe uitdagingen, zoals hogere kansspelbelasting en een veranderende markt. Wat betekent dat voor jullie werk?

"Die ontwikkelingen merken we direct. De kansspelbelasting is begin dit jaar verhoogd van 30,5% naar 34,2%, met een tweede verhoging naar 37,8% vanaf 2026. Deze verhoging treft óók fondsenwervende non-profit loterijen zoals de onze, met negatieve gevolgen voor de afdracht aan onze partners. Onze missie is om zoveel mogelijk fondsen te werven voor maatschappelijke initiatieven, zoals goede doelen, (sport-)verenigingen en culturele instellingen. Dit doen wij geheel zonder winstoogmerk. Daarnaast behoort onze maandelijkse loterij tot het veiligste type kansspelen. Dit onderscheidt ons van risicovolle kansspelen, zoals online casino's. Daarom pleiten we voor een gedifferentieerd kansspeltarief dat recht doet aan het lage risicoprofiel van loterijen die hun opbrengst inzetten voor maatschappelijke impact. Tegelijkertijd blijven we alles op alles zetten om deelnemers te inspireren en te blijven betrekken. Want juist in deze tijd willen we blijven bijdragen aan een duurzame, rechtvaardige en vreedzame samenleving."

Hoe kijk je naar de samenwerking met PAX?

"PAX is een gewaardeerde partner in ons portfolio, we hebben al jaren een prettige samenwerking. PAX gaat moeilijke gesprekken niet uit de weg en kiest altijd voor de menselijke maat. Wij waarderen de integriteit, de deskundigheid en de moed van PAX. Wat deze samenwerking bijzonder maakt, is dat we met elkaar kunnen samenwerken in vertrouwen. We staan naast elkaar, ook als het ingewikkeld wordt. Dat past bij onze filosofie: vertrouwen als basis voor impact."

Wat zou je PAX toewensen voor de komende jaren?

"Blijf trouw aan wie jullie zijn: moedig, kritisch en mensgericht. En investeer in verhalen die helpen bij het bouwen van bruggen in een verdeelde wereld"

Tot slot: wat wil je zeggen tegen de deelnemers van de Nationale Postcode Loterij die dit werk mogelijk maken?

"Dank jullie wel. Dankzij jullie steun kunnen organisaties als PAX doorgaan met hun belangrijke werk. Hiermee maken jullie het verschil – voor mensen in conflictgebieden, voor de toekomst van vrede, en voor een rechtvaardiger wereld. Dat mogen we nooit als vanzelfsprekend beschouwen."

Wij als organisatie

Bij PAX zijn veel mensen betrokken die elk op hun eigen manier bijdragen aan vrede. Vanuit ons hoofdkantoor in Utrecht, vanuit Brussel (EU), New York (VN), Juba (Zuid Soedan), Ouagadougou (Burkina Faso), Erbil (Irak), Kampala (Oeganda) én samen met onze lokale partners in conflictgebieden. Onze jarenlange opgebouwde expertise zetten we in om te werken aan de bescherming van burgers tegen oorlogsgeweld, aan het beëindigen van gewapend geweld en het opbouwen van inclusieve vrede.

Gender, gelijkwaardigheid, diversiteit en inclusie

PAX verbindt zich aan het beschermen van burgers tegen oorlogsgeweld, het beëindigen van gewapende conflicten en het bevorderen van vreedzame samenlevingen. Diversiteit, gelijkheid en inclusie (GEDI) staat centraal in onze missie. Dat geldt niet alleen voor het werk dat we doen, maar ook voor hoe we willen samenwerken met elkaar. Het doel van het PAX GEDI beleid is een organisatie zijn waarin iedereen zich gezien, gehoord en gerespecteerd voelt, met nadruk op de noodzaak van diverse teams met ervaringskennis uit verschillende werkgebieden.

Vier centrale principes sturen het GEDI-beleid:

1. Gender-transformatieve verandering; Aandacht voor de grondoorzaken van genderongelijkheid en uitsluiting. Integratie van genderperspectieven in alle aspecten van het werk. Niet enkel streven naar genderpariteit, maar naar een fundamentele verandering van sociale normen en gedrag.
2. Intersectionaliteit; Erkenning dat uitsluiting en discriminatie meervoudig en structureel zijn (bijv. op basis van gender, etniciteit, leeftijd, sociaaleconomische status, beperking). Focus op het wegnemen van systemische barrières binnen de organisatie.

3. Aanpakken van ongelijke machtsverhoudingen; Bewustzijn over de effecten van koloniale geschiedenis op machtsdynamieken. Actieve inspanningen om macht evenwichtiger te verdelen.
4. Verantwoordelijkheid (Accountability); Creëren van een cultuur waarin medewerkers verantwoordelijk worden gehouden voor hun gedrag. Invoering van een monitoring- en evaluatiekader om voortgang te meten.

In 2024 hebben we een start gemaakt met het verder inbedden van dit beleid in de organisatie, zodat het niet alleen bij mooi geformuleerde uitgangspunten blijft. Dit zullen we stap voor stap blijven doen, met aandacht voor de volgende onderwerpen:

1. Organisatiecultuur en capaciteitsopbouw: Trainingen over gender, integriteit, bias en discriminatie. Structurele ondersteuning voor genderfocal points binnen de organisatie. Inclusieve voorzieningen, zoals gebeds-/stilteruimtes, flexibele werktijden, thuiswerkmogelijkheden, ruimtes voor borstvoeding, en meertalige middelen. Feministisch leiderschapsprincipe als leidraad voor management en teamleiders.
2. Klachten- en herstelmechanismen: Duidelijke procedures en bekendheid rond integriteitsschendingen, zoals de klachtenprocedure en vertrouwenspersonen. Disciplinaire maatregelen tegen discriminatie, machtsmisbruik of intimidatie.
3. Human Resources: Inclusieve wervings- en behoudsstrategieën, gericht op diversiteit in alle lagen, inclusief leiderschap. Gelijke toegang tot opleidings- en doorgroeimogelijkheden. Beleidsupdates op het gebied van gelijke beloning en ouderschapsverlof.

Integriteit

PAX heeft een integriteitsbeleid ontwikkeld om richting te geven aan het gedrag van medewerkers (inclusief uitzendkrachten, consultants, vrijwilligers, stagiairs, etc.) door enerzijds het stimuleren van integer gedrag en bevorderen van integriteitsbesef van medewerkers en anderzijds het opstellen van regels met betrekking tot ontoelaatbaar gedrag en het nemen van maatregelen in geval van ontoelaatbaar gedrag.

PAX' uitgangspunt hierbij is: iedereen in de organisatie heeft de verantwoordelijkheid te reageren als er signalen zijn van ongepast gedrag of andere integriteitsschendingen – niemand kan wegkijken ('zero-tolerance op niet-handelen').

In het Integriteitsbeleid is onder meer omschreven wat PAX verstaat onder integriteit

en integriteitsschendingen, op welke manier PAX integriteit wil bevorderen en wie daarin welke rol en verantwoordelijkheid heeft. Bij het Integriteitsbeleid hoort een aantal bijlagen:

- De Meldregeling en meldprocedure (inclusief klokkenluidersregeling): Hierin staat beschreven hoe een (vermoeden van) een integriteitsschending kan worden gemeld en wat er met de melding zal gebeuren.
- Een verkort overzicht bij wie een medewerker terecht kan bij een (vermoeden van) een integriteitsschending;
- De gedragscode die iedere medewerker moet ondertekenen en naleven;
- Een Anti-corruptie, -fraude en sanctiebeleid voor partners.

Doel van het beleid en de protocollen is om incidenten te voorkomen en als ze er zijn, zo makkelijk en veilig mogelijk te melden. Bij meldingen zal er altijd onderzoek gedaan worden en waar nodig passende maatregelen genomen worden.

In 2024 zijn er in totaal 10 meldingen van vermeende integriteitsschendingen gedaan bij de integriteitsfunctionaris. Hiervan hadden er 4 betrekking op ongewenst gedrag, 5 hadden te maken met een financiële aangelegenheid en 1 overige kwestie. De meeste klachten met betrekking tot ongewenst gedrag konden naar tevredenheid van de klagers worden opgelost met gesprekken of mediation. In enkele gevallen leidden de klachten na onderzoek tot het beëindigen of niet verlengen van een contract met een consultant of een partnerorganisatie. Voor de financiële meldingen geldt dat bij een vermoeden van fraude en/of diefstal onderzoek is gedaan. Dit heeft geleid tot maatregelen tegen een consultant en het niet-verlengen van het contract. De interne procedures functioneerden goed om de fraude/diefstal te ontdekken en af te handelen.

Bij een vermoeden van fraude bij een landenkantoor is geen opzet geconstateerd, maar wel miscommunicatie en slordigheden. Er zijn maatregelen genomen om het financiële beheer te versterken.

In 2024 heeft het integriteitsbeleid van PAX een grote revisie ondergaan. Juist omdat we het zo belangrijk vinden hebben we het gehele beleid en bijbehorende processen en procedures geëvalueerd en vastgelegd in een nieuw beleid. Ook zijn we op zoek gegaan naar een nieuwe (externe) vertrouwenspersoon, die beter aansluit bij de collega's voor wie de moedertaal niet Nederlands is. Inmiddels zijn er voor alle medewerkers (verplichte) trainingen gegeven die niet alleen gericht zijn op kennis nemen van het beleid maar vooral op het bespreken van verschillende dilemma's rondom

integriteit die je in de dagelijkse praktijk tegen kan komen.

Bij de nieuwe externe vertrouwenspersoon is in 2024 1 melding binnengekomen. Het betrof een melding over communicatie/bejegening van een leidinggevende. Na enkele gesprekken kon de medewerker de casus bespreekbaar maken bij de eigen leidinggevende.

Ziekteverzuim

Na de sterke daling van het verzuim in 2023 is het in 2024 verder gedaald, met name door de daling van het langdurend verzuim. De meldingsfrequentie is vrijwel gelijk gebleven in 2024, maar het aantal medewerkers dat zich meer dan 1 keer ziek meldt is toegenomen.

Ook in 2024 hebben we verschillende activiteiten ondernomen om het verzuimpercentage te verlagen:

- Intervisiebijeenkomsten met leidinggevenden waarbij de nadruk ligt op de praktijk (hoe voer je een gesprek) van (dreigend) verzuim.
- Verdiepende bijeenkomsten voor leidinggevenden over onderwerpen als persoonlijk leiderschap en omgaan met verlies en rouw.
- Workshop "Omgaan met werkdruk en stress" voor alle medewerkers.
- Bij elke derde ziekmelding van een medewerker gaat er een signaal naar de leidinggevende met het verzoek een verzuimgepsrek te voeren.
- Specialistische begeleiding door Antares indien van toepassing.

	2024	2023	2022	2021
Verzuimpercentage	5,19 %	5,89 %	9,87	9,42
Meldingsfrequentie	1,45	1,44	1,26	0,88

Aantal keren verzuimd	Aantal medewerkers 2024
5	
4	
3	9
2	36
1	31
0	43
	118

Diagnose	Aantal		Arbeidsgebonden		Niet arbeidsgebonden	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Psychosociale klachten	12	86%	9	64%	3	22%
Klachten bewegingsstelsel	1	7%			1	7%
Overige somatische klachten	1	7%			1	7%
Totaal	14	100%	9	64%	5	36%

Diagnoses spreekuren gesteld door de bedrijfsarts in 2024

Medezeggenschap

PAX heeft een ondernemingsraad bestaande uit een voorzitter, vice voorzitter, secretaris en 4 leden (totaal 7 zetels). Elke 6 weken overlegt de ondernemingsraad met de algemeen directeur en de teamleider HR. Tussendoor zijn er informele overleggen. De belangrijkste onderwerpen in 2024 waren: Sociaal Plan, Integriteitsbeleid en Veiligheidsbeleid.

MVO

We willen met ons vredeswerk een positieve impact hebben op mensen, gemeenschappen en de planeet. Tegelijkertijd zijn we ons ervan bewust dat onze activiteiten ook risico's op negatieve effecten met zich meebrengen – voor mensen en het milieu. Daarom streven we ernaar om onze waarden en ons respect voor nationale en internationale wet- en regelgeving, normen en standaarden te integreren in onze werkwijze en onze negatieve impact zo veel mogelijk te beperken.

Een belangrijk onderdeel van ons werk is het aanspreken van bedrijven en overheden op hun maatschappelijke impact. We eisen van hen transparantie over die impact – en hanteren daarbij dezelfde normen voor onszelf. We kiezen onze

leveranciers en ingehuurde diensten bewust, op basis van een inkoopbeleid waarin mensenrechten en milieunormen zijn opgenomen.

Als mede-initiatiefnemer van de Eerlijke Geldwijzer (<https://eerlijkegeldwijzer.nl/>) maken we gebruik van banken die daar hoog op scoren. Uitzonderingen zijn alleen toegestaan wanneer dit niet anders kan, bijvoorbeeld bij grensoverschrijdende betalingen. Ook bij de aanschaf van bijvoorbeeld computers, printers en kantoorartikelen nemen we milieueisen in overweging. Onze energie wordt geleverd door Greenchoice, een lokale leverancier die ons kantoor voorziet van 100% groene stroom. Daarnaast gebruiken we Fair Trade-producten, zoals koffie en thee. Onze catering is volledig vegetarisch. Net als in voorgaande jaren geldt dat PAX-medewerkers reizen met het openbaar vervoer combineren met thuiswerken.

Voor de uitvoering van onze programma's en het werken met partners en burgers in conflict- en postconflictgebieden is het soms nodig om te vliegen. PAX hanteert echter een vliegbeleid om de milieupact hiervan zoveel mogelijk te beperken:

- Reizen onder de 750 kilometer (of reizen die binnen 8 uur met het openbaar vervoer kunnen worden afgelegd) worden per trein gedaan. Ook als dit duurder is. Uitzonderingen moeten expliciet worden besproken en goedgekeurd. Vliegen

▲ Demonstrant bij de Feminist March | Foto PAX/Noes Petiet

- naar bijvoorbeeld Berlijn is dus niet toegestaan. Binnenlandse vluchten, zoals in Zuid-Soedan of Irak, kunnen om veiligheidsredenen wel plaatsvinden.
- Als meer dan drie PAX-medewerkers naar dezelfde bijeenkomst vliegen, moet daar een duidelijke reden voor zijn.
 - We compenseren altijd onze CO2-uitstoot.

Beleggingsbeleid van PAX

Volgens de statuten mag PAX aandelen bezitten, aankopen en verkopen in ondernemingen. Onder aandelen vallen ook certificaten van aandelen of andere verhandelbare effecten. In ons beleid staat dat we de bijbehorende rechten gebruiken – zoals het recht om te spreken en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen – om schendingen van mensenrechten en/of internationaal humanitair recht aan te kaarten. Aandelen worden nooit aangekocht met een winst oogmerk of als (duurzame) investering van het vermogen van de stichting. PAX houdt ook nooit meer aandelen aan dan nodig is om die aandeelhoudersrechten uit te oefenen. In 2024 bezat PAX geen aandelen.

Ons vertrouwde vredeswerk in een nieuw jasje

Vrede is nooit af. Het is geen vast gegeven, maar een proces dat voortdurend aandacht vraagt. Aandacht, en hard werk. Want vrede komt tot stand door de inspanningen van toegewijde vredeswerkers wereldwijd. Zij bouwen, strijden en eisen, dag in dag uit, een rechtvaardigere en vreedzamere wereld.

Bij PAX is het onze missie om al die vredeswerkers te verbinden en te versterken, ongeacht wie ze zijn of waar ze werken. Hun werk is veelzijdig en hun achtergronden zijn divers. Of het nu gaat om demonstranten op straat, vertegenwoordigers bij de VN, of partners in conflictgebieden, ieder draagt op zijn of haar manier bij aan de wereldwijde beweging voor vrede.

In 2024 hebben we een rebranding doorgevoerd. Het doel was om PAX met een rebranding en een sterke aansluitende campagne weer te vestigen als merk; om landelijk en internationaal duidelijk te maken wat PAX is, wat PAX doet en wat PAX wil. En al deze vredeswerkers in het zonnetje te zetten. Onze nieuwe huisstijl is doorgevoerd in onze rapporten, op onze website, op onze social media kanalen en al onze andere uitingen.

Vestigingen

In 2024 had PAX vestigingskantoren in Juba (Zuid-Soedan), Ouagadougou (Burkina Faso), Erbil (Irak) en Kampala (Oeganda). Naast deze kantoren en het hoofdkantoor in Utrecht (Nederland), had PAX ook medewerkers gestationeerd in Brussel (België) en New York (Verenigde Staten). In Bogotá (Colombia) is een aparte juridische entiteit gevestigd: PAX Colombia.

Bestuur en governance

Het Bestuur van PAX is belast met het besturen van de organisatie en draagt daarvoor volledige bestuurlijke verantwoordelijkheid. Elk bestuurslid heeft één stem. Het Bestuur neemt besluiten in principe op basis van consensus en legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht. Het Bestuur fungeert tevens als bestuur van Stichting Ondersteuning Vredeswerk (STOV).

In april 2024 heeft Martje van Nes, Directeur Organisatie, PAX verlaten vanwege een nieuwe carrièrestap. Naar aanleiding van haar vertrek besloot de Raad van Toezicht het Bestuur verder terug te brengen naar één persoon, namelijk de Algemeen Directeur. Deze directeur werkt nauw samen met een nieuw ingesteld Managementteam, dat mede richting geeft aan de organisatie. Dit Managementteam bestaat uit het Hoofd Programma's, het Hoofd Engagement en het Hoofd Financiën en Bedrijfsvoering. Deze verandering heeft tot doel de organisatie efficiënter te maken en tegelijkertijd de managementverantwoordelijkheid op het niveau onder de directie te versterken.

In juni 2024 werden de statuten van PAX aangepast. Dit was wel al in 2023 voorbereid, maar in 2024 geëffectueerd. Aanpassing was een grotere bestuurlijke afstand tot Pax Christi en IKV op basis van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst die in 2023 overeengekomen was.

Samenstelling van het Bestuur in 2024

C.S. Sasse (Rolien)

- Algemeen Directeur sinds 1 februari 2023.
- Nevenfuncties: Bestuurslid Vereniging "Water for Life", Utrecht

A.M. van Nes (Martje)

- Directeur Organisatie sinds 1 september 2022 tot 1 mei 2024
- Nevenfuncties: Geen

Bezoldiging directie

De Raad van Toezicht stelt, op advies van de remuneratiecommissie, het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de bestuurdersbeloning en overige beloningscomponenten vast. De directeur is in dienst van PAX en ontvangt een salaris. Voor werkzaamheden ten behoeve van STOV wordt geen aparte vergoeding of aanvullende compensatie verstrekt. De Raad van Toezicht heeft het salarisbeleid en de salarisniveaus bepaald volgens de Arbeidsvoorwaardenregeling van de Protestantse Kerk in Nederland en de richtlijnen en certificering van Goede Doelen Nederland (zie www.goededoelennederland.nl).

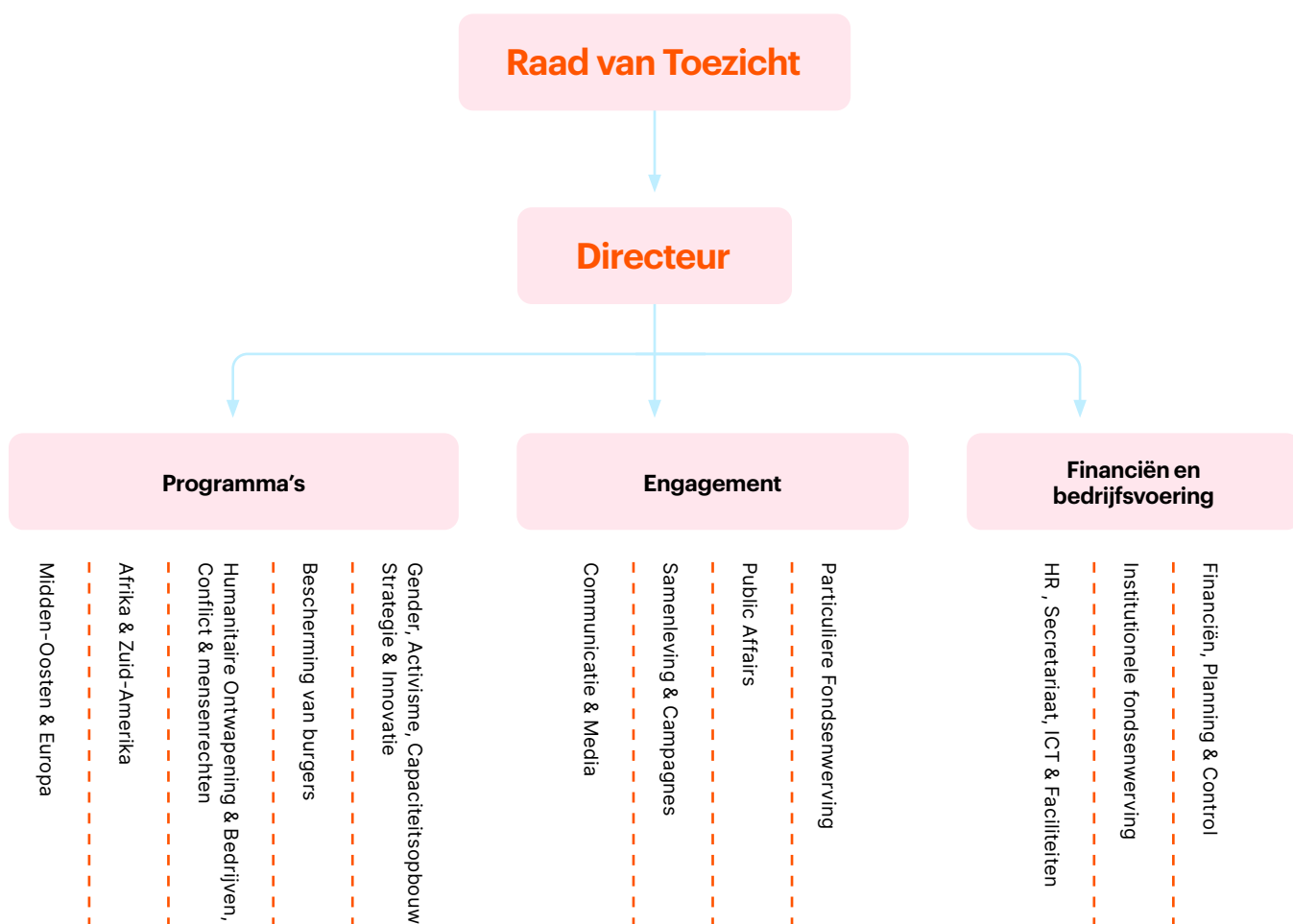
Bij deze richtlijnen wordt rekening gehouden met factoren zoals de omvang, complexiteit, organisatorische context en het besturingsmodel van de organisatie. De weging bij PAX resulteert in een BSD-score van 457 voor de directeur, met een maximum jaarinkomen van €163.473 (op basis van 1 FTE voor 12 maanden). Het salaris van de directeur van PAX bleef in 2024 ruim onder dit maximum.

Bestuur en Toezicht

Bestuur en toezicht zijn bij PAX strikt gescheiden processen, zoals vastgelegd in de statuten. De Raad van Toezicht beoordeelt of PAX haar missie goed uitvoert en houdt toezicht op het beleid van de Algemeen Directeur. De directeur is verantwoordelijk voor het behalen van strategische doelstellingen op een efficiënte en effectieve wijze. De Raad van Toezicht bewaakt de risico's en het risicomanagement van de organisatie en ziet erop toe dat er sprake is van een veilige en gezonde sociale werkomgeving. Voor het werk van de Raad van Toezicht in 2024 verwijzen wij naar hoofdstuk 2 van dit jaarverslag.

Organogram

De wijziging in de structuur van de Board of Directors en het Management Team hadden ook een uitwerking op het organogram. Zie hieronder.

Spotlight: Van slachtoffers naar voorvechters

'Mijn stem deed ertoe. Voor het eerst in lange tijd voelde ik me geen slachtoffer, maar iemand die iets kon veranderen.' - Azad Hasan, lid van het Network of Advocates, over zijn deelname aan het project

▲ Foto: Munaf Vanda/PAX

In de nasleep van het brute geweld van ISIS worstelen duizenden Irakezen nog altijd met de gevolgen. Niet alleen vanwege het geleden verlies, maar ook omdat gerechtigheid uitblijft. Jaren na het geweld voelen veel slachtoffers zich vergeten door de staat. Wetten en herstelmaatregelen sluiten velen van hen uit – vooral overlevenden uit gemarginaliseerde gemeenschappen zoals soennitische moslims. Ze hebben zelden inspraak gehad in de vormgeving van het rechtssysteem dat over hun toekomst beslist.

Maar er is verandering op komst.

Sinds 2022 werkt PAX samen met lokale partners en organisaties zoals Amnesty International Nederland en ABAAD aan een programma gericht op de kracht van slachtoffers: het Transformative Justice Project. Dit project helpt slachtoffers niet alleen om hun stem te laten horen, maar ook om zelf vorm te geven aan gerechtigheid. Deelnemers worden getraind in mensenrechten, het omgaan met het verleden en evidence-based advocacy – en bouwen zo aan de vaardigheden om hun ervaringen te vertalen naar concrete politieke verandering.

In 2024 zagen we de kracht van dit werk. Slachtoffers uit verschillende etnische en religieuze gemeenschappen hebben het voortouw genomen in campagnes, beleidsvoorstellen en gemeentediialogen. Waar hun zorgen eerst werden genegeerd, zoeken zij nu actief de dialoog met lokale en nationale autoriteiten. Ze stellen vragen, eisen antwoorden – en krijgen die ook steeds vaker.

Azad Hasan, overlevende van mensenrechtenschendingen door ISIS, richtte in 2024 zijn eigen vrijwilligersnetwerk op om slachtoffers te ondersteunen. 'Dit werk hielp mij helen,' zegt hij. 'Ik begon opnieuw te leven, werd vader, en haalde mijn masterdiploma.' Reham, een Jezidische vrouw uit Bashiqa, werd trainer in transitieprocessen. En Kheri, zelf overlevende van de genocide in Sinjar, leidde een succesvolle campagne voor de heropening van een vergeten massagraf in zijn geboortestreek.

PAX speelt een verbindende rol in dit proces. Door onze kennis van transitional justice, gender, en belangenbehartiging, en via nauwe samenwerking met lokale partners, hebben we slachtoffers kunnen ondersteunen om van binnenuit verandering te bewerkstelligen. Daarbij is steeds gezocht naar inclusie: niet alleen voor Jezidi's, maar voor alle getroffen gemeenschappen in Ninewa. Samen bouwen we aan gerechtigheid die niet exclusief is, maar recht doet aan ieders verhaal.

De lessen uit dit project zijn helder. Wie rechtvaardigheid wil, moet slachtoffers niet als doelgroep behandelen, maar als medeontwerpers. Alleen dan ontstaat er vrede die standhoudt. Alleen dan verandert een samenleving van binnenuit.

Samenvatting financiële resultaten (x1.000)	Begroting 2024		Gerealiseerd 2024		Begroting 2025	
	€	%	€	%	€	%
Inkomen	17.711		17.763	100	19.531	
Besteed aan doelstelling	15.201	88	16.272	89	17.303	89
Fondsenwerving	653	5	708	4	930	5
Bedrijfsvoering en beheer	1.177	7	1.275	7	1.290	7
Financiële winst/(verlies)			96		(5)	
Resultaat	679		(395)		3	

Blik op het resultaat van 2024 en de begroting 2025

2024 was een jaar van scherpe tegenstellingen: terwijl het internationale speelveld complexer werd en financiering onder druk stond, slaagde PAX erin om belangrijke stappen te zetten in het versterken van haar inhoudelijke en financiële basis. Het jaar werd afgesloten met een negatief financieel resultaat van €395.324

De totale baten kwamen in 2024 uit op € 17,8 miljoen. Belangrijke bijdragen kwamen onder meer van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (inclusief het Power of Voices-programma en de subsidieregeling Protection of Civilians), en van de Nationale Postcode Loterij, die haar jaarlijkse bijdrage verhoogde naar € 600.000. Daarnaast droegen ruim 9,910 betalende supporters gezamenlijk €928.811 bij aan ons werk, een belangrijke pijler voor onze onafhankelijke positie.

Door het stopzetten van het beleidskader Versterking Maatschappelijk Middenveld per 2026, komt een substantieel deel van onze institutionele financiering te vervallen. De bezwaarprocedure die PAX samen met andere organisaties is gestart, heeft in juni 2025 geleid tot een afwijzing. Tot op heden is er geen concreet alternatief financieringsinstrument beschikbaar gesteld, wat grote impact heeft op de begrotingsvoorbereiding voor 2026.

Voor 2025 is de begroting nog gebaseerd op de bestaande organisatiestructuur, inclusief lopende programma's. Tegelijkertijd houden we rekening met

het afbouwen van bepaalde onderdelen in de loop van het jaar, in afwachting van duidelijkheid over nieuwe inkomstenstromen. De begroting 2025 is daarmee een tussenstap: gericht op het vasthouden van strategisch belangrijke activiteiten, het voorbereiden van een reorganisatie en het verkennen van aanvullende financieringsbronnen, onder meer via private fondsen, strategische allianties en institutionele donoren buiten het ministerie.

Ondanks de onzekerheden kijken we met vertrouwen naar de toekomst. PAX heeft in 2024 laten zien wendbaar en koersvast te kunnen opereren. In 2025 zetten we deze lijn door: met een heldere missie, een nieuw strategisch kader en een breed netwerk van betrokken partners en supporters bouwen we aan een organisatie die ook in een veranderend landschap effectief kan blijven bijdragen aan vrede en gerechtigheid.

Klachtenprocedure

Onze klachtenprocedure is gepubliceerd op onze website: <https://www.paxforpeace.nl/contact/complaintsprocedure>. Een klacht wordt gedefinieerd als elke uiting van ontevredenheid over de werkwijze van de organisatie, haar boodschap of een van haar medewerkers, die onder de aandacht van de organisatie is gebracht.

In 2023 ontvingen we 6 klachten (2022: 18) van leden van het Nederlandse publiek. 3 klachten gingen over de politieke standpunten van PAX, met name met betrekking tot de Russische invasie in

Oekraïne (2022: 11). 3 klachten hadden betrekking op fondsenwervingsbrieven. Alle klachten zijn afgehandeld conform de geldende procedure.

Compliance met externe codes

ISO-certificering 9001:2015 (versie 2018)

In 2023 beschikte PAX over een ISO 9001:2015-certificering conform de Partos-norm (versie 2018). Partos is de branchevereniging voor Nederlandse ngo's die werkzaam zijn op het gebied van internationale samenwerking. De externe audits in het kader van ISO-certificering worden jaarlijks uitgevoerd door een onafhankelijke en geaccrediteerde instantie.

De externe audit van 2023 bracht geen dringende tekortkomingen aan het licht. Vanwege capaciteitsproblemen in 2024 is de geplande ISO-audit van oktober 2024 uitgesteld tot februari 2025. Dit betekent dat het ISO-certificaat van PAX per 14 november 2024 afloopt. Het certificaat is na een succesvolle audit in februari 2025 opnieuw uitgegeven op 22 mei 2025.

CBF-Erkenning

In 2023 heeft het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) een volledige herbeoordeling uitgevoerd van de erkenning van PAX als goededoelenorganisatie. Daarbij is getoetst op verschillende normen met betrekking tot goed bestuur en toezicht. Op basis van deze beoordeling heeft het CBF de erkenning van PAX voor de komende jaren verlengd. Zie ook: cbf.nl/organisaties/pax

Externe accountant

De jaarlijkse controle van de jaarrekening wordt uitgevoerd door de onafhankelijke en gecertificeerde accountants van Newton Audit N.V. (vorige jaren door Forvis Mazars N.V.). De controle wordt gedaan conform richtlijn RJ650 voor de jaarverslaggeving van goededoelenorganisaties, en het Nederlandse controleprotocol onder de Wet normering topinkomens (WNT).

Codes en richtlijnen

PAX is lid van de brancheorganisatie Goede Doelen Nederland en conformeert zich aan de bijbehorende codes en richtlijnen, waaronder:

- Het erkenningsstelsel, het keurmerk voor goede doelen in Nederland. Het CBF toetst periodiek of PAX aan alle kwaliteitscriteria voldoet. Zie ook: cbf.nl/de-erkenning
- Richtlijn reserves van goededoelenorganisaties
- Richtlijn beloning directeuren van goededoelenorganisaties
- ENP/Goede Doelen Nederland-richtlijn voor de afwikkeling van nalatenschappen
- Aanbevelingen voor kostentoerekening en administratief beheer
- Praktische handreiking voor verantwoord vermogensbeheer

PAX is ook lid van Partos en onderschrijft de Partos Gedragscode (www.partos.nl), die zich richt op:

- Duurzame ontwikkeling van samenlevingen
- Professionele organisatievoering
- Communicatie en fondsenwerving

Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI)

PAX is erkend als ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling), waarmee het bijdraagt aan het algemeen belang en voldoet aan de voorwaarden die de Belastingdienst hieraan stelt.

Continuïteitsveronderstelling

Ondanks een sluitende begroting voor 2025 aan het begin van het jaar, verslechterde de financiële positie van PAX in de loop van 2024 en 2025. Een aanzienlijk deel van de verliezen in 2024 is het gevolg van eenmalige correcties en aanvullende kosten die samenhangen met de versterking en opschoning van de administratieve organisatie en de financiële beheersprocessen. Zonder deze historische correcties en eenmalige transitiekosten had het onderliggende operationele resultaat van de organisatie positief uitgepakt. PAX sloot 2024 af met een tekort van €395.000, wat leidde tot een verdere daling van de continuïteitsreserve tot €207.000 per 31 december 2024.

De totale reserves bedroegen eind 2024 €473.000. Daarnaast beschikte de organisatie over garanties van derden ter hoogte van in totaal €429.000, die worden meegewogen in de bredere beoordeling van de financiële continuïteitsrisico's. Inclusief deze garanties bedraagt de financiële buffer circa €0,9 miljoen, wat onder het door de Raad van Toezicht vastgestelde streefniveau van €1,9 miljoen voor 2024 ligt. Daarnaast daalden de liquide middelen in 2024 van €6,1 miljoen naar €2,9 miljoen.

Als gevolg hiervan staat de organisatie voor aanzienlijke onzekerheid over haar toekomstige financiële positie. Belangrijke institutionele subsidies, waaronder het Power of Voices-programma en het programma Vrouwen, Vrede en Veiligheid van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken, zijn eind 2025 afgelopen zonder zekerheid over voortzetting via vergelijkbare financieringsregelingen. Daarnaast is financiering vanuit de Verenigde Staten begin 2025 stopgezet als gevolg van beleidswijzigingen van de Amerikaanse overheid. Deze ontwikkelingen hebben de internationale institutionele financieringsmarkt sterk verstoord en het aanbod van nieuwe financieringsmogelijkheden verminderd.

Tegelijkertijd heeft PAX in 2024 en 2025 verder gewerkt aan de versterking van de administratieve organisatie en de financiële beheersprocessen. Dit omvatte de beoordeling en afwikkeling van historische donor- en partnercontracten, de correctie van eerder verantwoorde saldi en de vorming van voorzieningen voor onzekere vorderingen en overige aanpassingen. Deze maatregelen hebben, samen met aanvullende kosten voor organisatiestructurering en investeringen in administratieve systemen en interne beheersing, het financiële resultaat negatief beïnvloed.

Anticiperend op het aflopen van enkele grote subsidies (zie boven) en de financiële ontwikkelingen heeft PAX in 2025 ingrijpende mitigerende maatregelen doorgevoerd. De personeelsomvang is verminderd door een combinatie van het niet verlengen van tijdelijke contracten, reorganisaties en gerichte kostenbesparende maatregelen. Verdere reducties in personeel en operationele kosten zijn opgenomen in de begroting voor 2026. Tegelijkertijd acht het management het essentieel de fondsenwervingscapaciteit en de kernuitvoering van programma's van de organisatie te waarborgen.

PAX is daarom gericht blijven investeren in fondsenwerving, strategische partnerschappen, donorrelaties en administratieve verbeteringen, waaronder de implementatie van een nieuw programmabeheersysteem (dat in 2024 is ontwikkeld)

en de aanpassing van financiële systemen. De inkomsten uit private fondsenwerving laten de afgelopen jaren een gestage groei zien, die in 2025 is versneld, en naar verwachting verder zal toenemen.

Het bestuur heeft gedetailleerde liquiditeitsprognoses en meerdere financiële scenario's opgesteld voor de periode 2026–2028. Deze scenario's zijn gebaseerd op bestaande gecontracteerde financiering, een conservatieve inschatting van kansen in de huidige financieringspijplijn, verwachte inkomsten uit private fondsenwerving en verdere kostenbesparende maatregelen.

Per datum van goedkeuring van deze jaarrekening vertegenwoordigden ingediende en nog in behandeling zijnde voorstellen een totale projectwaarde van circa €19 miljoen, inclusief de bijbehorende dekking van organisatiekosten. Het overgrote deel van deze aanvragen (€18,4 miljoen) betreft overheidssubsidies; daarnaast is €600.000 aangevraagd bij diverse andere non-profitorganisaties. De belangrijkste donoren van de organisatie, waaronder het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken, de Duitse overheid en de Nederlandse Postcode Loterij, hebben bevestigd hun lopende contractuele verplichtingen te zullen nakomen. PAX weet zich daarnaast gesteund door een groeiend aantal donateurs en fondsen.

Op basis van de huidige contractportefeuille, de verwachte kasstromen uit lopende donorfinancieringen en de uitgewerkte scenario's verwacht het bestuur dat gedurende ten minste de komende achttien maanden voldoende liquiditeit beschikbaar zal blijven om de activiteiten van de organisatie voort te zetten.

In deze periode zal PAX in staat zijn haar financiële reserves geleidelijk aan te vullen, conform de financiële scenario's voor 2026–2028. De financiële scenario's gaan uit van een conservatieve realisatie van een deel van de bestaande financieringspijplijn en verdere groei van private fondsenwerving. Per datum van vaststelling vertegenwoordigde de financieringspijplijn circa €19 miljoen aan ingediende voorstellen.

Desalniettemin wijzen de geleden verliezen, het lage reserveniveau, de teruglopende institutionele financiering vanaf 2025 en de onzekerheid over toekomstige fondsenwerving op een materiële onzekerheid die gegronde twijfel kan doen rijzen over het vermogen van de organisatie om haar activiteiten voort te zetten en haar verplichtingen binnen de normale bedrijfsvoering na te komen. De jaarrekening is desondanks opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling, omdat het bestuur van

Foto: Mouneb Taim/WILPF ►

mening is dat de reeds doorgevoerde en geplande mitigerende maatregelen een voldoende basis bieden voor voortzetting van de activiteiten van de organisatie voor de afzienbare toekomst.

Risico's en onzekerheden

Zoals besproken gaat PAX door een financieel moeilijke periode door een combinatie van factoren. Dit heeft invloed gehad op onze continuïteitsreserve. Die zijn gebruikt om financiële verliezen te compenseren, wat een negatieve invloed heeft op onze financiële duurzaamheid. Eind 2025 liep het grote Strategisch Partnerschapsprogramma met het Ministerie van Buitenlandse Zaken af zonder dat hier een vergelijkbare nieuw subsidieprogramma voor in de plaats komt. PAX heeft daarom in 2025 een grote reorganisatie doorgevoerd, anticiperend op de afnemende inkomsten. Die reorganisatie bracht hoge kosten mee. Ook vereisen ander kostenbesparende maatregelen zoals een verhuizing en investeringen in efficiency en kwaliteit van de administratieve organisatie investeringen. PAX heeft een nieuwe fondsenwervingsstrategie ontwikkeld en met succes doorgevoerd om alternatieve middelen aan te trekken. De combinatie van kostenbesparing en fondsenwerving betekent dat PAX op middellange termijn de reserves naar verwachting weer zal aanvullen.

Zowel mondiaal als in Nederland observeren wij een krimpende maatschappelijke ruimte voor organisaties en activisten die de politiek kritisch volgen. Als politieke vredesorganisatie ziet PAX het als haar rol om ons uit te spreken, daar waar machtsstructuren en beleid oorlogsgeweld en onderdrukking laten doorgaan dan wel ondersteunen. Wij ondersteunen ook partnerorganisaties en activisten die dit doen. Deze opstelling creëert risico's wanneer PAX daarbij ingaat tegen regeringsbeleid of gevestigde machten, zoals grote bedrijven. Dat risico kan leiden tot imagoschade door negatieve communicatie, rechtszaken, bedreiging van partners of het niet toekennen van subsidies. PAX zorgt altijd dat onze uitingen gebaseerd zijn op gedegen onderzoek en feiten. Bij gevoelige onderwerpen werken wij graag in samenwerkingsverbanden met anderen. Waar informatie voor een persoon of partner bedreigend kan zijn zullen wij deze anonimiseren of zelfs van publieke uitspraken afzien.

Risico	Beschrijving	Risiconiveau	Mitigerende maatregelen
Financieel	Realiseren van onvoldoende inkomsten dan wel confrontatie met onvoorziene kosten, waardoor de organisatie niet aan verplichtingen kan voldoen.	Hoog	Financiële monitoring en planning; strategie op kostenreductie, strategie op fondsenwerving
Veiligheid fysiek en mentaal	Partner organisaties en medewerkers komen onder druk te staan, lopen traumatische ervaring op, worden bedreigd of krijgen zelfs te maken met fysiek geweld.	Hoog	Veiligheidstraining en -advies; communicatie en bewustzijn over veiligheid; veiligheidsbeleid; anticiperen op dreiging
Zwartmaken of aanklagen organisatie, partners of medewerkers	In krimpende maatschappelijke ruimte en toenemend gebruik van nepnieuws. In VS gebruik rechtzaken tegen NGOs.	Medium	Communicatie op basis van feiten; gevoelige uitingen juridisch checken; transparantie
Data en cyber	Risico op datalek of cyber aanvallen	Medium	Beleid en kennis op AVG; Goede ICT beveiliging
Fraude en corruptie	Financieel verlies en reputatieschade door frauduleus handelen	Medium	Corruptie en integriteitsbeleid, meldsystemen, controles, screening

Spotlight: Samen op de bres voor democratie

Hoe versterken en verdedigen we onze democratie in een tijd van polarisatie en digitale uitdagingen? Deze vraag stond centraal tijdens de netwerkconferentie van de Nederlandse Democratie Coalitie, waar honderden deelnemers ideeën formuleerden voor de Democratieagenda 2025.

▲ Foto: Nederlandse Democratie Coalitie

Op maandag 9 december 2024 organiseerde de Nederlandse Democratie Coalitie een conferentie in theater Diligentia in Den Haag, waar zo'n honderd betrokken burgers en professionals bijeenkwamen. Zij volgden gezamenlijk een training 'democratische fitheid' — een praktijkgerichte sessie die veel deelnemers als waardevol bestempelden. In werkgroepen ontwikkelden zij voorstellen die de basis vormen voor de Democratieagenda 2025, die in januari wordt gepubliceerd. De voorstellen zijn verdeeld over drie thema's: Democratische rechtsstaat, Burger- en politieke participatie, en Media & digitalisering.

Een belangrijke focus ligt op het vergroten van de bewustwording bij burgers over hun grondrechten. Met de gemeenteraadsverkiezingen, die volgend jaar maart plaatsvinden in het vizier werden diverse initiatieven besproken om de opkomst te verhogen, vooral in wijken waar deze de vorige keer laag was. Ook kwam de wens aan bod dat nieuwe wethouders hun inwerkprogramma's afstemmen op de echte wensen van inwoners, in plaats van louter op prioriteiten van gemeentelijke apparaten. Een ander voorstel is dat kandidaatsraadsleden vooraf instemmen met concrete stappen om burgerparticipatie te verbeteren, waarbij het doel is om burgers meer zeggenschap te geven in plaats van alleen consultatie.

De conferentie besteedde verder aandacht aan het tegengaan van nepnieuws en het bevorderen van mediawijsheid, met speciale aandacht voor jongeren. Hiervoor komt er een nieuwe website van de Nederlandse Democratie Coalitie. Hier vinden geïnteresseerden straks heldere informatie, van korte filmpjes en infographics over democratische principes tot de laatste rapporten van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid en internationale organisaties zoals Freedom House. Om internationale ervaringen te delen en van elkaar te leren, is de coalitie aangesloten bij de Global Democracy Coalition.

Niemand heeft dé oplossing om de democratie te versterken, maar de conferentie toonde een grote bereidheid om samen te werken en de democratische weerbaarheid te vergroten. Goede ideeën alleen zijn niet genoeg: er is ook massa en actieve betrokkenheid nodig. De Nederlandse Democratie Coalitie faciliteert daarom verbinding en samenwerking, onder andere via een LinkedIn-gemeenschap waar iedereen welkom is om mee te doen.

De Nederlandse Democratie Coalitie

De Nederlandse Democratie Coalitie is een samenwerkingsverband van Nederlandse NGO's die zich inzetten voor het versterken en verdedigen van de democratie, zowel in Nederland als internationaal. Hun gezamenlijke doel is het tegengaan van democratisch verval en het bevorderen van een krachtige, inclusieve democratie.

De coalitie is een initiatief van Foundation Max van der Stoep, Meer Democratie, Netherlands Helsinki Committee, The Hague Academy for Local Governance en PAX. Dankzij bijdragen van Adessium, Stichting Democratie en Media en het Vfonds kunnen zij in 2025 hun plannen verder uitwerken.

▲ Foto: Nederlandse Democratie Coalitie

De toekomst van PAX

Overal ter wereld staan mensen op tegen geweld en onrecht. PAX ondersteunt hen in hun moedige strijd voor een menswaardig bestaan. Dat doen we samen – lokaal én internationaal – met partners die allen met overtuiging en kracht, bouwen aan vrede en veiligheid.

De komende twee jaar, 2025 en 2026, zullen voor PAX uitdagend zijn, gezien de verwachte daling van inkomsten. In 2025 brengt PAX daarom een aanscherping aan in ons strategisch kader om nadere prioriteiten te stellen. Op basis daarvan voeren we een reorganisatie door. Dit moet ervoor zorgen dat PAX vanaf 2026 met een veel kleiner budget nog steeds de capaciteit, expertise en het netwerk heeft om op te komen voor vrede en veiligheid in de wereld.

Wij voelen de urgentie om ons meer dan voorheen te richten op het versterken en beschermen van sociale cohesie, vrede en de democratische rechtsstaat in Nederland en Europa. Daarnaast zullen wij de bewapening van Europa en de wereld kritisch volgen en pleiten voor een brede geïntegreerde veiligheidsstrategie waarin diplomatie, democratie en rechtstaat, internationale samenwerking en defensie in balans zijn om burgers en het internationaal recht te beschermen. Tegelijk zullen wij samen met ons internationale netwerk van partners en collega's blijven opkomen voor de rechten en bescherming van mensen die door oorlog in de verdrukking komen, én ons blijven inzetten voor duurzame vrede.

In ons werk is iedereen die ons steunt cruciaal. Onze partners in landen in conflict die in de zwaarste omstandigheden blijven werken aan vrede. Onze donateurs, vrijwilligers en samenwerkingspartners, zoals de kerken, die onze ruggengraad vormen als sterk maatschappelijk draagvlak. Onze sponsors, waaronder de Nationale Postcode Loterij, waardoor we flexibel en onafhankelijk kunnen blijven opereren. Onze subsidiegevers, waaronder het ministerie van Buitenlandse Zaken, waarmee we schaal, impact en legitimiteit kunnen realiseren. En collega-organisaties en de Nederlandse ambassades waarmee we constructief samenwerken aan actieve bescherming van onze lokale partners. Dank voor deze steun.

Samen laten wij zien dat we wereldwijd impact hebben, dat we een mondiale beweging zijn, een luide stem voor vrede en rechtvaardigheid. Ons snelgroeiend netwerk van inmiddels meer dan 50.000 medestanders geeft gezag en legitimiteit. In dat is juist in het huidige politieke klimaat keihard nodig. Overtuigd door onze missie naar een vreedzame wereld, waarin gelijkwaardigheid, rechtvaardigheid en solidariteit hoogtij vieren, deinzen we niet terug voor politieke tegendruk, maar staan we op. Bewegen we niet mee, maar houden onze rug recht. Blijven we strijdbaar geloven in de kracht van vrede. Die overtuiging is, juist in het komende jaar, belangrijker dan ooit. Die blijven wij met kracht en overtuiging recht vanuit het hart verdedigen.

Manifestatie Stop het Geweld op 13 oktober
in Amsterdam | Foto: Joris van Gennip ►

Spotlight: **Succesvolle vredesconferentie in Zuid-Soedan**

In september organiseerden PAX en UNMISS (United Nations Mission in South Sudan) een meerdaagse vredesconferentie in de deelstaat Lakes, in aanwezigheid van de lokale minister van Lokaal Bestuur en Rechtshandhaving in Zuid-Soedan. De conferentie had als thema Living in Peace with Neighbors.

Met name lokaal is de vrede nog altijd erg broos in Zuid-Soedan, zo vertelde Emmanuel Ira, Country Lead voor Zuid-Soedan van PAX eerder tijdens een bezoek aan Nederland: 'In Zuid-Soedan bestaat nog geen duurzame vrede. Momenteel zijn er verschillende soorten conflicten en geweld tussen en binnen gemeenschappen. We werken aan verandering aan de basis. Dit doen we door het geweld tussen en binnen gemeenschappen te verminderen, en dus van onderaf vrede op te bouwen.

De conferentie zou aanvankelijk drie dagen duren, maar een deel van de gedelegeerden kwam over de Nijl gevaren en kampte met tegenslag waardoor de conferentie werd ingekort tot twee dagen. Tijdens de dialoog worden onder meer gesproken over veediefstallen, wraakacties, roef en gendergerelateerd geweld tussen het Panyijiar district (in de deelstaat Unity) en verschillende districten in de deelstaat Lakes. Zeventig deelnemers, onder wie ministers

van de deelstaat, parlementsleden, districtshoofden, stamhoofden, vrouwelijke leiders en veehouders, waren op de conferentie aanwezig.

In de openingspeech drong de minister van Minister of Local government and Laws Enforcement van Lakes State is Lokaal Bestuur van Lakes, Chol Kuotwel Manhom, er bij beide staten op aan om zich te verenigen in de strijd tegen criminelen die de vrede in hun gemeenschappen verstoren. 'Wat er ook wordt afgesproken tijdens deze driedaagse dialoog, de regeringen van de staten Lakes en Unity zijn bereid om het uit te voeren om conflicten te beëindigen,' zei hij. Ook Emmanuel Ira, Country Lead voor Zuid-Soedan van PAX, sprak tijdens de conferentie.

De Dinka- en Nuer-gemeenschappen ondertekenden uiteindelijk 21 resoluties waarin ze overeenkwamen om geweld tussen gemeenschappen te bestrijden, zoals overvallen op vee, moorden uit wraak en hinderlagen op wegen. Ook werd overeengekomen om de veiligheid en wetshandhaving in het grensgebied te verbeteren.

▲ Dinka- en Nuer-gemeenschappen onderteken 21 resoluties | Foto's: PAX

2. Raad van Toezicht verslag

De Raad van Toezicht heeft als taak om onafhankelijk en professioneel toezicht te houden op het beleid van de Raad van Bestuur en de algemene gang van zaken binnen de organisatie. De Raad ziet toe op de prestaties van de Raad van Bestuur, bewaakt de naleving van wet- en regelgeving en keurt belangrijke documenten goed, zoals het jaarplan, de begroting, het jaarverslag en de jaarrekening.

Vergaderingen van de Raad van Toezicht

In 2024 kwam de Raad van Toezicht zes keer regulier bijeen. Om ook informatie te verkrijgen buiten de Raad van Bestuur om, vonden er aanvullende gesprekken plaats met de Ondernemingsraad.

Belangrijke aandachtsgebieden van de Raad van Toezicht in 2024 waren onder andere:

- Het nieuwe strategisch kader van PAX
- Strategische planning
- Financiële zaken
- Organisatieontwikkeling
- Risico's voor PAX in de huidige context
- Vredesprogramma's en de bijbehorende dilemma's
- Samenstelling van de Raad van Toezicht
- Benoeming van een nieuwe accountant

Zelfevaluatie van de RVT

De zelfevaluatie vond plaats op 5 december 2024, aan de hand van vooraf opgestelde vragen door twee leden van de Raad van Toezicht. Hierdoor waren structuur en voorbereiding gewaarborgd. De evaluatie richtte zich op de invulling van de

toezichthoudende rol, de samenstelling van commissies, beschikbaarheid, diversiteit en het belang van een gezamenlijke toezichtvisie.

De belangrijkste conclusies waren:

1. Toezichthoudende rol: De RvT functioneert als 'critical friend' en gesprekspartner voor het bestuur. Er is sprake van openheid en vertrouwen, wat de kwaliteit van het toezicht ten goede komt. De inzet en open houding van bestuurslid Rolien Sasse worden door de RvT zeer gewaardeerd; men spreekt de wens uit haar waar mogelijk te blijven steunen.
2. Commissies en expertise: De huidige commissies (audit en remuneratie) zijn passend. Met het oog op toekomstige benoemingen binnen de RvT is het belangrijk aandacht te besteden aan versterking van expertise, met name op het gebied van financieel-organisatorische deskundigheid, strategisch positioneren en implementatiekracht.
3. Beschikbaarheid: De belasting van de RvT-leden is momenteel hoog, passend bij de uitdagende situatie waarin de organisatie zich bevindt. De inzet van de leden wordt als vanzelfsprekend en noodzakelijk gezien.
4. Diversiteit: De RvT erkent het belang van meer diversiteit, in het bijzonder op het gebied van leeftijd, en streeft hiernaar bij toekomstige wervingen.
5. Visie op toezicht: Er is brede overeenstemming over de noodzaak van een gezamenlijke visie op toezicht. Deze zal ontwikkeld worden zodra de nieuwe RvT-leden zijn benoemd en enkele vergaderingen hebben bijgewoond. Tegelijkertijd blijft het behouden van een goede vergadercultuur en -sfeer een belangrijk aandachtspunt.

Samenstelling van de Raad van Toezicht en haar commissies

In 2024 vonden er wisselingen plaats binnen de Raad van Toezicht. Farah Karimi trad op 28 februari 2024 terug en werd opgevolgd door Joke van Saane. Op 3 juli 2024 verliet ook Dushica Naumovska de Raad. Op dat moment werd een vacature uitgezet voor twee nieuwe leden, mede in het vooruitzicht dat Elise Kant per 5 december 2024 haar functie zou neerleggen. Annelies Claessens en Thomas Klomp maker werden geselecteerd om deze posities te vervullen en traden officieel toe tot de Raad van Toezicht op 9 april 2025. De Raad van Toezicht spreekt zijn oprechte dank uit aan Farah Karimi, Dushica Naumovska en Elise Kant voor hun jarenlange betrokkenheid, inzichten

en inzet. Tegelijkertijd worden Joke van Saane, Annelies Claessens en Thomas Klomp maker van harte welkom geheten.

De Raad van Toezicht kent een Auditcommissie, die financiële documenten beoordeelt en deze uitvoerig bespreekt met de Executive Director en het hoofd Financiën. Op vaste momenten vindt er ook overleg plaats met de externe accountant – aanvankelijk Mazars, en later in het jaar Newton. Conform de regelgeving van het ministerie van Buitenlandse Zaken, die vereist dat elke vier jaar van accountant wordt gewisseld, werd in het najaar van 2024 Newton aangesteld om de controle over het boekjaar 2024 op zich te nemen. De Auditcommissie kwam in 2024 zes keer bijeen. De bevindingen werden gerapporteerd aan de Raad van Toezicht.

Daarnaast heeft de Raad van Toezicht een Remuneratiecommissie, die fungeert als formele werkgever van de leden van de Raad van Bestuur. Deze commissie voert jaarlijkse functioneringsgesprekken en ondersteunt bij langdurige ziekte.

De Raad van Toezicht van PAX fungeert tevens als de Raad van Toezicht van STOV

Belangrijke aandachtspunten in 2024

Strategisch kader

Een centrale prioriteit van de Raad van Toezicht in 2024 was de ontwikkeling en goedkeuring van een nieuw strategisch kader voor de periode 2024-2026. Dit kader is opgesteld door de Raad van Bestuur en het Managementteam en door de Raad van Toezicht formeel vastgesteld. Het kader verwoordt de ambities van PAX en biedt een samenhangend verhaal waarin identiteit en werkwijze van de organisatie samenkomen. In tegenstelling tot eerdere versies is dit kader beknopt en bedoeld als richtinggevend document voor de uitwerking van nadere strategieën.

Organisatieontwikkeling

In 2024 is besloten om het bestuursmodel van PAX te herstructureren: van een tweehoofdige Raad van Bestuur (Executive Director en Operationeel Directeur) naar een model met één Executive Director, met versterking van het Managementteam. Deze wijziging ging formeel in op 1 april 2024, na het vertrek van Martje van Nes.

In juni 2024 werden de statuten van PAX aangepast. Dit was wel al in 2023 voorbereid, maar in 2024 geëffectueerd. Aanpassing was een grotere bestuurlijke afstand tot Pax Christi en IKV op basis van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst die in 2023 overeengekomen was. Daarbij benoemen deze organisaties een lid van de Raad van Toezicht en niet alle leden. Ook hoeven zij geen goedkeuring meer te geven aan de plannen en strategie van PAX. Wel stemmen de organisaties hun samenwerking op het gebied van vredeswerk in Nederland af.

Financiën

Via drie meerjarige subsidies van het ministerie van Buitenlandse Zaken is de financiering van PAX gewaarborgd tot eind 2025: 'Power of Voices', 'Al Thawra Untha' (The Revolution is Female) en 'Protection of Civilians'. Het laatstgenoemde programma werd verlengd tot april 2024 en is inmiddels onderdeel van een nieuwe subsidie voor de periode 2024-2031, die PAX heeft verworven en sinds juli 2024 uitvoert. De andere twee programma's lopen door tot eind 2025.

Lange tijd was het onduidelijk of er een nieuw beleidskader zou komen voor vervolgfianciering, maar ten tijde van dit verslag lijken er wel opties te bestaan. Nieuwe regels en voorwaarden zijn van kracht, en nieuwe financiering zal waarschijnlijk pas vanaf medio 2026 starten.

Met name door gewijzigde subsidievoorwaarden kampt PAX sinds 2021 met financiële tekorten. De afhankelijkheid van geormerkte projectfinanciering beperkt de flexibiliteit en dekking van organisatiekosten. Hoewel stappen zijn gezet in het aanpassen aan deze situatie, blijkt dit een complex proces. De Raad van Toezicht en de Auditcommissie hebben hier uitvoerig over gesproken in 2024. Ook is de begroting voor 2024 nauwlettend gevolgd. Zie het hoofdstuk Financiën voor meer informatie.

Vredesprogramma's en organisatiedilemma's

Om nauw betrokken te blijven bij de inhoud van het werk van PAX, startte elke vergadering met een presentatie van een projectleider over een specifiek programma of onderwerp. In 2024 ontving de Raad presentaties over:

- Het werk van PAX in Nederland, met aandacht voor de PAX Activist Academy
- De nieuwe branding- en fondsenwervingsstrategie van het Engagementteam
- De respons van PAX op toenemende militarisering, vooral met betrekking tot Oekraïne en Gaza
- Het ontwapenings- en reïntegratieprogramma gericht op de Lord Resistance Army (LRA)

Ook werden strategische dilemma's besproken, waaronder:

- De impact van stopgezette financiering
- Risico's vanuit de politieke context en scenarioanalyses
- De vraag of PAX wel of geen dienstverlening moet aanbieden
- Reputatierisico's rondom de F-35-rechtszaak

Bezoldiging

De leden van de Raad van Toezicht vervullen hun taken onbezoldigd. Ze ontvangen geen vergoeding, verlof of presentiegeld. Alleen werkelijk gemaakte kosten, zoals reiskosten, worden vergoed.

In 2024 hebben er geen transacties plaatsgevonden waarbij sprake was van belangenverstremgeling van leden van de Raad van Toezicht of de Raad van Bestuur. Jaarlijks geven alle leden een overzicht van nevenfuncties af waarin mogelijke belangenverstremgeling met henzelf of directe familieleden kan spelen.

Name	Position in supervisory board	Position/ancillary positions
T. L. C. M. (Tom) Groot	<ul style="list-style-type: none"> Member of the Supervisory Board of PAX Member of the Audit Committee 	<ul style="list-style-type: none"> Emeritus Professor of Management Accounting, VU University Amsterdam Member of the Municipal Council Oestgeest
T. (Thea) Hilhorst	<ul style="list-style-type: none"> Member of the Supervisory Board of PAX Member of the Remuneration Committee 	<ul style="list-style-type: none"> lid Raad van Toezicht the Hague Humanity Hub lid Raad van Toezicht Tussenvoorziening lid Raad van Toezicht Humanitarian Leadership Academy (Melbourne) honorair bestuurslid Institut Supérieur de Développement Rural Hoofdfunctie: hoogleraar humanitaire studies, Erasmus Universiteit
E. A.M. (Eduard) Nazarski	<ul style="list-style-type: none"> Chair of the Supervisory Board of PAX 	<ul style="list-style-type: none"> Chair of the board of the Peace Studies Foundation Member of the oversight board of Musicians Without Borders
J. W. (Joke) van Saane	<ul style="list-style-type: none"> Member of the Supervisory Board of PAX Member of the Audit Committee Member of the Remuneration Committee 	<ul style="list-style-type: none"> Professor Meaning and Learning at the University of Humanistic Studies Rector and Chair of the Executive Board of the University of Humanistic Studies. Member of the Supervisory Board Meerscholen Member of the Supervisory Board Lucas Onderwijs

Name	Date appointed	Appointed by	End of first term/ stepped down	End of second term
Tom Groot	1 Dec. 2018	Pax Christi	1 Dec. 2022	1 Dec. 2026
Farah Karimi	1 May 2020	IKV	28 Feb. 2024	
Elise Kant	1 Mar. 2021	IKV	1 Mar. 2025	
Eduard Nazarski	1 May 2021	Pax Christi	1 May 2025	
Dushica Naumovska	1 Mar. 2021	Pax Christi	3 July 2024	
Thea Hilhorst	11 Dec. 2023	n.v.t.	11 Dec. 2027	
Joke van Saane	28 Feb. 2024	n.v.t.	28 Feb. 2028	

Spotlight: Geweld tegen vrouwen is niet alleen een vrouwenkwestie: het is een mensenrechten- kwestie

Het uitbannen van geweld tegen vrouwen is essentieel voor het realiseren van inclusieve vrede. De jaarlijkse campagne **16 Days of Activism against Gender-Based Violence** zet wereldwijd de schijnwerpers op deze urgente mensenrechtenschending en mobiliseert individuen en organisaties om dit geweld te bestrijden en gendergelijkheid te bevorderen.

▲ Foto: PAX

16 Days of Activism against Gender-Based Violence is een wereldwijde campagne die elk jaar plaatsvindt van 25 november – de Internationale Dag voor de Uitbanning van Geweld tegen Vrouwen – tot 10 december – de Werelddag voor de Mensenrechten. Deze campagne biedt een platform voor mensen, organisaties en instellingen om bewustzijn te creëren en actie te ondernemen tegen gendergerelateerd geweld, de meest wijdverspreide en diepgewortelde mensenrechtenschending wereldwijd. Het richt zich op het uitbannen van geweld tegen vrouwen, meisjes en andere gemarginaliseerde geslachten.

Om dit geweld te stoppen, is het cruciaal de normen aan te vechten die dit geweld legitimeren, rationaliseren en normaliseren. In de meeste gevallen zijn het mannen die geweld plegen tegen vrouwen en meisjes, vaak ingegeven door traditionele opvattingen over mannelijkheid die Het is het idee waarbij mannelijkheid wordt verward met agressie, dominantie en superioriteit. Het aanpakken van dit geweld vraagt daarom om een fundamentele verandering in deze opvattingen. Mannen en jongens moeten worden betrokken en gemobiliseerd om gendergerelateerd geweld te beëindigen. Dat betekent ook het ontmantelen van patriarchale structuren, normen en systemen die dit geweld in stand houden, en het opbouwen van positieve en diverse beelden van mannelijkheid.

Bij PAX erkennen we dat conflicten en vrede nauw verbonden zijn met gender. Gendernormen die mannelijkheid gelijkstellen aan agressie kunnen conflicten versterken. Er is een duidelijk verband tussen genderongelijkheid en gewelddadig conflict. De impact van conflict verschilt per geslacht, leeftijd,

etniciteit, religie en capaciteiten. Daarom moet vredesopbouw zich richten op het doorbreken van ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen om echte inclusiviteit te bereiken. In ons werk betrekken en mobiliseren we mannen om de diepere oorzaken van ongelijkheid te bestrijden. Samen met onze partners zetten we ons in voor het bevorderen van vreedzame en positieve mannelijkheidsnormen in de gemeenschappen waar we actief zijn.

Juist nu is het belangrijk om de complexe relaties tussen mannelijkheid, conflict, zorg en liefde aan te pakken. Tijdens de 16 dagen van activisme belichten we het werk van PAX en haar partners in conflictgebieden die mannen betrekken bij de bouw van inclusieve vrede en nieuwe, inspirerende ideeën over mannelijkheid ontwikkelen. We willen het stereotype van mannen als 'onvermijdelijk agressief en gewelddadig' doorbreken en een genuanceerder beeld schetsen van mannen als 'warm, zorgzaam en medelevend'. Gendergerelateerd geweld is geen alleenstaand 'vrouwenprobleem', maar een wereldwijde uitdaging die impact heeft op gendergelijkheid, vrede, gerechtigheid en waardigheid voor iedereen.

Fototentoonstelling

Om de campagne af te trappen, organiseerden PAX en WILPF een fototentoonstelling. Deze was van 25 november tot en met 1 december te zien in Utrecht, en van 2 tot en met 8 december in Amsterdam. De tentoonstelling trok duizenden bezoekers en zette krachtig de urgentie van het thema in de schijnwerpers.

3. Jaarrekening

Balans

	31 december 2024	31 december 2023
ACTIVA		
Immateriële vaste activa	154.299	137.814
Materiële vaste activa	57.050	62.217
Financiële vaste activa	407.843	399.846
Totaal vaste activa	619.192	599.877
Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op verbonden partijen	336.566	250.443
Vorderingen op donoren	1.645.854	1.533.143
Overige vorderingen en overlopende activa	409.090	593.451
	2.391.510	2.377.037
Liquide middelen	2.866.454	6.059.055
Totaal activa	5.877.156	9.035.969
PASSIVA		
Reserves en fondsen		
Continuïteitsreserve	207.448	367.922
Bestemmingsreserves	266.019	422.707
Bestemmingsfondsen	-	78.162
Totaal reserves en fondsen	473.467	868.791
Kortlopende verplichtingen		
Vooruitontvangen subsidies	2.994.077	5.371.468
Verplichtingen aan partners	400.288	695.947
Crediteuren	466.021	383.895
Overige schulden en overlopende passiva	1.543.303	1.715.869
Totaal kortlopende verplichtingen	5.403.689	8.167.178
Totaal passiva	5.877.156	9.035.969

Staat van baten en lasten

	Gerealiseerd 2024	Budget 2024	Gerealiseerd 2023
BATEN	€		€
Baten van particulieren	928.811	800.000	841.271
Baten van bedrijven	5.220	0	150
Baten van kansspelorganisaties	600.000	500.000	500.000
Subsidies van overheden	14.869.434	15.825.752	14.489.483
Financiering van andere non-profitorganisaties	1.360.322	585.619	1.479.313
Som der baten	17.763.787	17.711.371	17.310.217
LASTEN			
Bestedingen aan de doelstelling			
Inclusieve vredesopbouw	9.722.126	8.971.050	11.669.955
Humanitaire ontwapening	2.391.642	1.797.270	1.324.887
Natuurlijke hulpbronnen, conflict & mensenrechten	2.099.981	1.937.746	581.641
Bescherming van burgers	2.058.458	2.495.502	2.388.777
Som der bestedingen aan de doelstellingen	16.272.207	15.201.568	15.965.260
Fondsenwerving	708.211	653.683	879.279
Beheer en administratie	1.274.779	1.176.628	1.681.038
Som der lasten	18.255.198	17.031.879	18.525.577
Som der baten en lasten vóór financiële baten/lasten	(491.410)	679.491	(1.215.359)
Financiële baten (lasten)	96.086	0	45.395
SOM DER BATEN EN LASTEN	(395.324)	679.491	(1.169.964)
Resultaatbestemming			
Toevoeging aan continuïteitsreserve	(160.474)		(1.052.176)
Toevoeging aan bestemmingsreserve	(156.688)		(77.293)
Toevoeging aan bestemmingsfonds	(78.162)		(40.495)
	(395.324)		(1.169.964)

Kasstroomb overzicht

		2024 €	2023 €
Som van baten en lasten		(395.324)	(1.169.965)
GECORRIGEERD VOOR			
Afschrijvingen	1,2	90.979	96.337
Netto financieringskosten	23	(76.024)	(37.555)
Mutaties in vorderingen op verbonden partijen	4	(86.123)	(66.171)
Mutaties in vorderingen op donoren	5	(112.711)	843.575
Mutaties in overige vorderingen en overlopende activa	6	245.118	(170.783)
Mutaties in langlopende verplichtingen	11	0	(49.152)
Mutaties in kortlopende verplichtingen	12,13,14	(2.763.488)	1.039.870
Kasstroom uit activiteiten		(3.097.572)	486.157
Betaalde rente	23	(68)	(2.435)
Ontvangen rente	23	17.399	48.234
Overige betaalde financieringskosten		0	0
Kasstroom uit operationele activiteiten		(3.080.241)	531.955
Investing/desinvesting in immateriële vaste activa	1	(86.918)	(78.021)
Investing/desinvesting in materiële vaste activa	2	(15.379)	(57.311)
Investing/desinvesting in financiële vaste activa	3	(7.997)	(7.840)
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		(110.294)	(143.172)
Netto kasstroom		(3.190.535)	388.783
Koersverschillen op liquide middelen		(2.066)	(8.243)
Mutaties in liquide middelen	7	(3.192.601)	380.540
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:			
Stand per 1 januari		6.059.055	5.678.515
Mutatie boekjaar		(3.192.601)	380.540
Stand per 31 december		2.866.454	6.059.055

Toelichting op de jaarrekening 2024

Stichting Vredesbeweging PAX Nederland (hierna te noemen: PAX) is gevestigd te Utrecht aan de St. Jacobsstraat 12 en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 30214009 001.

PAX werkt samen met betrokken burgers en partners in conflictgebieden aan het beschermen van menselijke veiligheid, het voorkomen en beëindigen van gewapend geweld, en het bouwen aan een rechtvaardige vrede. De activiteiten vinden plaats zowel in Nederland als internationaal.

Financiële verslaggevingsperiode

De jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2024, dat is geëindigd op de balansdatum 31 december 2024.

Verslaggevingsrichtlijn voor goededoelenorganisaties

De jaarrekening 2024 is opgesteld conform Richtlijn RJ650 voor Fondsenwervende Instellingen, het toepasselijke verslaggevingskader voor Nederlandse goede doelen. Daarnaast is de jaarrekening opgesteld in overeenstemming met de Wet normering topinkomens (WNT).

Groepsmaatschappijen

Stichting Ondersteuning Vredeswerk (STOV) is een groepsmaatschappij met hetzelfde Bestuur en Raad van Toezicht als PAX. Deze stichting is echter niet geconsolideerd zoals bedoeld in de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 217.304, aangezien zij niet materieel is voor de groep als geheel. Een afzonderlijke jaarrekening is beschikbaar.

Continuïteitsveronderstelling

De financiële positie van PAX is in 2024 en 2025 verslechterd. PAX sloot 2024 af met een tekort van €395.000, waardoor de continuïteitsreserve daalde tot €207.000 per 31 december 2024. De totale reserves bedroegen eind 2024 €473.000. Inclusief garanties van derden bedraagt de financiële buffer circa €0,9 miljoen, hetgeen onder het door de Raad van Toezicht vastgestelde streefniveau ligt. Daarnaast daalden de liquide middelen in 2024 van €6,1 miljoen naar €2,9

miljoen. Een aanzienlijk deel van de verliezen houdt verband met eenmalige correcties en aanvullende kosten als gevolg van de versterking en opschoning van de administratieve organisatie en financiële beheersprocessen. Tegelijkertijd zijn belangrijke institutionele subsidies, waaronder het Power of Voices-programma en het programma Vrouwen, Vrede en Veiligheid van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken, eind 2025 afgelopen zonder zekerheid over voortzetting via vergelijkbare financieringsregelingen. Daarnaast is financiering vanuit de Verenigde Staten begin 2025 stopgezet als gevolg van beleidswijzigingen van de regering Trump. Deze ontwikkelingen hebben geleid tot aanzienlijke onzekerheid over de toekomstige financiële positie van de organisatie.

Het bestuur heeft liquiditeitsprognoses en meerdere financiële scenario's opgesteld voor de periode 2026–2028. Daarbij zijn mitigerende maatregelen uitgewerkt, waaronder reorganisaties, personeelsreducties, verdere kostenbesparingen en aanvullende fondsenwerving. De prognoses zijn gebaseerd op bestaande gecontracteerde financiering, een conservatieve inschatting van de huidige financieringspijplijn en verwachte inkomsten uit private fondsenwerving. De belangrijkste donoren hebben bevestigd hun lopende contractuele verplichtingen te zullen nakomen.

De prognoses zijn gebaseerd op bestaande gecontracteerde financiering, verwachte kasstromen uit lopende donorcontracten, een conservatieve inschatting van de huidige financieringspijplijn en verdere kostenbesparende maatregelen. Op basis hiervan verwacht het bestuur dat gedurende ten minste de komende achttien maanden voldoende liquiditeit beschikbaar zal blijven om de activiteiten voort te zetten.

Desalniettemin wijzen de combinatie van geleden verliezen, het lage reserveniveau, de teruglopende institutionele financiering vanaf 2025 en de onzekerheid over toekomstige fondsenwerving op een materiële onzekerheid die gegronde twijfel kan doen rijzen over het vermogen van de organisatie om haar activiteiten als going concern voort te zetten. Deze omstandigheden kunnen van invloed zijn op het vermogen van de organisatie om haar activa te realiseren en haar verplichtingen na te komen in het kader van de normale bedrijfsvoering. De jaarrekening is desondanks opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling, omdat het bestuur van mening is dat de reeds doorgevoerde en geplande mitigerende maatregelen een voldoende basis bieden voor voortzetting van de activiteiten van de organisatie voor de afzienbare toekomst.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva en resultaatbepaling

Algemeen

Activa en passiva worden gewaardeerd tegen historische kostprijs, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen die aan het actief kunnen worden toegerekend, naar de stichting zullen toevloeien en de waarde betrouwbaar kan worden vastgesteld. Niet in de balans opgenomen activa worden beschouwd als buitenbalansposten.

Een verplichting wordt opgenomen in de balans als het waarschijnlijk is dat de afwikkeling van een bestaande verplichting zal leiden tot een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich dragen en de omvang betrouwbaar kan worden geschat. Voorzieningen worden opgenomen onder de verplichtingen van de stichting. Verplichtingen die niet in de balans zijn opgenomen worden beschouwd als buitenbalansverplichtingen.

Een actief of verplichting dat is opgenomen in de balans blijft daar zolang een transactie geen wezenlijke verandering in de economische realiteit van het actief of verplichting veroorzaakt. Dergelijke transacties leiden niet tot het erkennen van resultaten. Bij de beoordeling of sprake is van een wezenlijke verandering, worden de economische voordelen en risico's die in de praktijk waarschijnlijk optreden in aanmerking genomen.

Een actief of verplichting wordt niet langer opgenomen (onttrokken aan de balans) wanneer een transactie resulteert in de overdracht van nagenoeg alle rechten op economische voordelen en risico's aan een derde partij. In dat geval wordt het resultaat direct verwerkt in de staat van baten en lasten.

Als activa worden opgenomen waarvoor de rechtspersoon geen juridisch eigendom heeft, wordt dit toegelicht.

Baten worden verantwoord in de staat van baten en lasten wanneer een toename in economisch potentieel, gerelateerd aan een toename van een actief of afname van een verplichting, kan worden vastgesteld. Lasten worden verantwoord wanneer een afname in economisch potentieel, gerelateerd aan een afname van een actief of toename van een verplichting, voldoende betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Grondslagen voor de omrekening van vreemde valuta

Bij eerste opname worden transacties in vreemde valuta omgerekend naar de functionele valuta van de stichting tegen de wisselkoers op de transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden op de balansdatum omgerekend tegen de dan geldende wisselkoers. Niet-monetaire activa en passiva die worden gewaardeerd tegen historische kostprijs, worden omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum. Valutakoersverschillen worden verantwoord in de staat van baten en lasten.

In 2024 bedroegen de opgenomen valutaresultaten in de winst- en verliesrekening EUR -2.066 (2023: EUR -8.243).

Gebruik van schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening moet het management oordelen vormen en schattingen en veronderstellingen maken die invloed hebben op de toepassing van grondslagen en op de gerapporteerde waarde van activa, passiva, baten en lasten. De werkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend geëvalueerd. Herzieningen van schattingen worden verwerkt in de periode waarin de schatting wordt herzien.

Volgens het management zijn de belangrijkste schattingsposten: waardering van te ontvangen legaten, voorzieningen en beëindigingsvergoedingen.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten beleggingen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, liquide middelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, derivaten, handelsschulden en overige verplichtingen. De jaarrekening bevat de volgende financiële instrumenten: liquide middelen, vorderingen en verplichtingen. De stichting heeft geen (ingebodde) derivaten.

Financiële activa en verplichtingen worden opgenomen op het moment dat de contractuele rechten of verplichtingen ontstaan. Ze worden verwijderd uit de balans wanneer een aanzienlijk deel van de risico's of voordelen wordt overgedragen aan een derde partij.

Financiële instrumenten worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde inclusief agio/disagio en direct toe te rekenen transactiekosten. Vervolgens worden ze tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingen. De reële waarde is gebaseerd op de geschatte contante waarde van toekomstige kasstromen. Waardeverminderingen worden direct verwerkt in de staat van baten en lasten.

De reële waarde van de meeste financiële instrumenten, inclusief vorderingen, liquide middelen en kortlopende verplichtingen, benadert de boekwaarde.

Bijzondere waardeverminderingen van (vaste) activa

Op elke verslagdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een actief is afgewaardeerd. Indien dit het geval is, wordt de realiseerbare waarde bepaald, zijnde het hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Bij afwaardering wordt het verschil tussen boekwaarde en realiseerbare waarde als verlies verwerkt.

Als er sprake is van een waardevermindering op een kasstroomgenererende eenheid, wordt het verlies pro rata toegerekend aan de activa. Indien de omstandigheden wijzigen, kan een eerder opgenomen bijzondere waardevermindering (gedeeltelijk) worden teruggenomen, maar nooit boven de oorspronkelijke boekwaarde minus afschrijvingen.

Valuta-, rente-, prijs-, krediet-, liquiditeits- en kasstroomrisico's

Tijdens de normale bedrijfsvoering gebruikt de stichting diverse financiële instrumenten die blootstelling geven aan markt-, valuta-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico's. Ter beheersing van deze risico's is beleid geformuleerd, waaronder een gedragscode en procedures die erop gericht zijn de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen in financiële markten te beperken.

Het valutarisico van PAX bestaat voornamelijk uit posities en toekomstige transacties in Amerikaanse dollars of daaraan gekoppelde valuta. Het management heeft vastgesteld dat de kosten van afdekking niet opwegen tegen de baten. PAX heeft geen activa die specifiek gevoelig zijn voor prijsveranderingen (zoals beleggingen in aandelen). Overschotten worden conservatief aangehouden in deposito's met beperkt renterisico. Het kredietrisico is verwaarloosbaar: vorderingen betreffen vooral subsidies van overheden en multilaterale instellingen. Door deze risicomijdende kaspositie is de liquiditeitspositie van PAX gezond.

Saldering van financiële instrumenten

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd wanneer er een juridisch afdwingbaar recht bestaat op saldering en er de intentie is om op nettobasis af te wikkelen, of gelijktijdig het actief te realiseren en de verplichting af te wikkelen. Indien een overdracht van een financieel actief niet leidt tot uitschrijving, worden het actief en de bijbehorende verplichting niet gesaldeerd.

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden alleen in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de verwachte toekomstige economische voordelen aan de stichting zullen toevloeien en de kostprijs betrouwbaar kan worden vastgesteld. Immateriële vaste activa (software en licenties) worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Afschrijving vindt plaats lineair in vijf jaar.

Nadien gemaakte uitgaven worden alleen geactiveerd indien deze leiden tot een toename van de verwachte economische voordelen en betrouwbaar kunnen worden toegerekend. Vooruitbetaalde bedragen worden gewaardeerd tegen kostprijs en niet afgeschreven.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden opgenomen indien het waarschijnlijk is dat toekomstige economische voordelen aan de stichting zullen toevloeien en de kostprijs betrouwbaar kan worden vastgesteld. Ze worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs bestaat uit de aanschafprijs plus bijkomende kosten om het actief

gebruiksklaar te maken. Alleen uitgaven die de levensduur verlengen worden geactiveerd.

Afschrijving gebeurt lineair (behalve ICT):

- ICT-apparatuur: 40%-30%-20%-10% over vier jaar
- Meubilair/uitrusting: 5 jaar lineair
- Algemene verbouwing: 10 jaar lineair
- Verbouwing St. Jacobsstraat: 5 jaar lineair (huurperiode)

Vooruitbetaalde bedragen worden niet afgeschreven. Onderhoudskosten worden alleen geactiveerd indien zij de levensduur verlengen. Een voorziening wordt opgenomen voor grote onderhoudskosten aan gebouwen en installaties.

Financiële vaste activa

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten leningen en andere vorderingen. Deze worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. Daarna worden zij gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Kortingen of premies op leningen worden verwerkt via het effectieve-rentepercentage. Transactiekosten worden in de beginwaardering opgenomen en verwerkt via het resultaat. Waardeverminderingen worden in mindering gebracht via de staat van baten en lasten.

Vorderingen

De waarderingsgrondslagen voor vorderingen zijn toegelicht onder 'Financiële instrumenten'. Alle vorderingen hebben een verwachte looptijd van minder dan één jaar. De boekwaarde benadert de reële waarde vanwege de korte looptijd en indien nodig getroffen voorzieningen voor oninbaarheid.

Vorderingen op donoren

Vorderingen op donoren hebben betrekking op het positieve verschil tussen de toegekende baten (op basis van toekenningen) en de feitelijke ontvangen kasstromen van donoren op balansdatum. De grondslagen voor deze baten zijn toegelicht onder de desbetreffende paragrafen over inkomsten uit loterijen, overheden en andere non-profitorganisaties.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien deze niet direct beschikbaar zijn, wordt hiermee rekening gehouden. Liquide middelen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op balansdatum. Zie ook 'Grondslagen voor vreemde valuta'.

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is bedoeld om PAX in staat te stellen haar verplichtingen na te komen bij tegenvallende inkomsten of onverwachte grote uitgaven. Het streefniveau wordt vastgesteld door de Raad van Toezicht. Het beleid voldoet aan de richtlijnen van het CBF.

Bestemmingsreserve

Bestemmingsreserves worden gevormd voor specifieke projecten die worden gefinancierd uit eigen middelen. Deze reserves hebben een beperkte bestedingsruimte, die wordt vastgesteld door het bestuur bij vaststelling van de jaarrekening of tussentijds bij besluitvorming over bijzondere projecten. Besteding vindt zo spoedig mogelijk plaats, in principe binnen twee jaar.

Bestemmingsfonds

Bestemmingsfondsen hebben een bestedingsdoel dat door derden is opgelegd. Donaties met een specifieke bestemming kunnen vaak niet in hetzelfde jaar worden besteed. Wijziging van het bestedingsdoel is zonder toestemming van de donateur niet toegestaan.

Voorzieningen

Een voorziening wordt opgenomen indien sprake is van een juridische of feitelijke verplichting die voortkomt uit een gebeurtenis in het verleden, de omvang betrouwbaar is vast te stellen en het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen nodig is. Voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Verplichtingen

De waarderingsgrondslagen voor verplichtingen en overige financiële verplichtingen zijn toegelicht onder 'Financiële instrumenten'. Verplichtingen voortkomend uit ontvangen subsidies en contractuele verplichtingen jegens partners worden opgenomen onder de kortlopende verplichtingen, tenzij deze pas na een jaar vervallen, in welk geval ze onder de langlopende verplichtingen worden opgenomen.

Vooruit ontvangen subsidies

Vooruit ontvangen subsidies betreffen het negatieve verschil tussen de daadwerkelijk ontvangen kasstromen en de toegekende baten op balansdatum. De grondslagen voor het verwerken van deze baten zijn toegelicht bij 'Inkomsten uit loterijen', 'Subsidies van overheden' en 'Financiering van andere non-profitorganisaties'.

Partnerverplichtingen

Partnerverplichtingen zijn het verschil tussen het contractueel toegezegde bedrag aan de partner (waarop de lasten zijn gebaseerd) en de feitelijke betalingen die op balansdatum zijn verricht.

Onderschied tussen operationele en financiële leases

Een lease waarbij vrijwel alle risico's en voordelen van het eigendom bij de huurder liggen, wordt aangemerkt als financiële lease. Alle andere leases zijn operationele leases. De economische realiteit is leidend voor de classificatie. Alle leasecontracten van PAX zijn operationeel. Vergoedingen of voordelen worden over de looptijd lineair als last verwerkt, tenzij een andere methode beter aansluit op het verwachte gebruikspatroon.

Inkomsten van particulieren

Inkomsten van particulieren bestaan uit particuliere fondsenwerving, schenkingen uit fondsen op naam en nalatenschappen. Donaties worden verantwoord in het jaar van ontvangst of toekenning. Nalatenschappen worden verantwoord zodra het bedrag betrouwbaar kan worden ingeschat.

Inkomsten van bedrijven

Donaties van bedrijven worden verantwoord in het jaar van ontvangst of toekenning. Subsidies met bestedingsverplichting worden verantwoord in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten worden gemaakt.

Inkomsten uit loterijen

Onafhankelijke inkomsten van loterijorganisaties worden verantwoord in het jaar van toezegging. Subsidies met een bestedingsverplichting worden verantwoord in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt. Ontvangen bedragen vooruit worden gepresenteerd onder 'vooruit ontvangen subsidies'.

Subsidies van overheden

Overheidssubsidies met een bestedingsverplichting worden verantwoord in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt. Ontvangen bedragen vooruit worden onder 'vooruit ontvangen subsidies' opgenomen (kort of langlopend).

Financiering van andere non-profitorganisaties

Donaties van vermogensfondsen, kerken en NGO's worden verantwoord in het jaar van ontvangst of toekenning. Subsidies met terugbetalingsverplichting worden verantwoord in het jaar waarin de subsidiabele uitgaven zijn gemaakt. Ontvangen bedragen vooruit worden onder 'vooruit ontvangen subsidies' opgenomen.

Financieel resultaat

Rentebaten worden verantwoord in de periode waarop ze betrekking hebben, volgens de effectieve-rentemethode. Rente- en soortgelijke lasten worden eveneens verantwoord in de periode waarop ze betrekking hebben.

Kostenallocatie

Indirecte kosten worden volledig toegerekend op basis van de personeelskosten per doelstelling / fondsenwerving / beheer en administratie.

Personeelskosten

Salarissen en arbeidsvoorwaarden van PAX-medewerkers zijn gebaseerd op de arbeidsvoorwaarden van de Protestantse Kerk Nederland (PKN).

Personeelsverplichtingen tijdens dienstverband

Verplichtingen worden als last geboekt in de periode waarin de arbeidsprestaties zijn geleverd. Indien reeds betaalde bedragen het verschuldigde bedrag overtreffen, wordt het overschot geboekt als vordering.

Beëindigingsvergoedingen

Beëindigingsvergoedingen worden opgenomen als verplichting en last wanneer de stichting onvoorwaardelijk verplicht is tot betaling. Ze worden gewaardeerd op basis van de beste schatting van de verwachte uitgaven.

Salarissen van bestuurders

Voor bestuurders geldt een verplichte rapportage volgens de WNT en de Richtlijn voor Fondsenwervende Instellingen (in apart format).

Pensioenen

Pensioenen maken deel uit van de personeelskosten. De pensioenlast wordt gelijkgesteld aan de te betalen premie. Een verplichting wordt opgenomen voor nog niet betaalde premies. Bij te veel betaalde premies wordt een vordering opgenomen.

Indien uit de administratie blijkt dat herstelmaatregelen nodig zijn voor de dekkingsgraad, en de omvang betrouwbaar kan worden geschat, wordt hiervoor een voorziening gevormd.

Het pensioenfonds is Zorg en Welzijn. De regeling is een middelloonregeling met voorwaardelijke indexatie. Indexatie is afhankelijk van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad op 31 december 2024 bedroeg 109,5%.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Liquide middelen omvatten kas en direct opvraagbare beleggingen. Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum. Valutakoersverschillen worden apart gepresenteerd.

Verwante partijen

Van transacties met verwante partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de stichting en een natuurlijke of rechtspersoon met zeggenschap of invloed. Dit betreft bijvoorbeeld verbonden stichtingen, bestuurders en sleutelpersoneel. Transacties worden toegelicht indien ze niet op zakelijke voorwaarden zijn aangegaan. Zie toelichting 3 en 8 voor identificatie van verwante partijen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen na balansdatum die nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum, worden verwerkt in de jaarrekening. Gebeurtenissen die geen betrekking hebben op de balansdatum worden niet verwerkt, maar toegelicht indien ze relevant zijn voor gebruikers van de jaarrekening.

Datum opstelling jaarrekening

6 mei 2026

Toelichting op de balans

	31 december 2024	31 december 2023
1. IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	€	€
Stand per 31/12 *		
Software	154.299	137.814
Licenties	-	-
	154.299	137.814
Mutaties in immateriële vaste activa:	Total	
Stand per 1 januari		
Aanschafwaarde	376.580	
Cumulatieve afschrijvingen	(238.766)	
Boekwaarde	137.814	
Mutaties in boekwaarde		
Investerings	86.918	
Afschrijvingen	(70.433)	
Saldo	16.485	
Stand per 31 december		
Aanschafwaarde	463.498	
Cumulatieve afschrijvingen	(309.199)	
Boekwaarde	154.299	

*) Software en licenties betreffen reguliere bedrijfssoftware en -licenties.

Toelichting op de balans (vervolg)

	31 december 2024	31 december 2023
2. MATERIËLE VASTE ACTIVA	€	€
Stand per 31/12 *		
Verbouwingen	51.903	55,085
Overige materiële bedrijfsmiddelen	57.050	62,217

Toelichting op de balans (vervolg)			31 december 2024	31 december 2023
Mutaties in materiële vaste activa:	Verbouwingen	Overige materiële bedrijfsmiddelen	Totaal	
Stand per 1 januari				
Aanschafwaarde	1.005.430	669.377	1.674.807	
Cumulatieve afschrijvingen	(998.298)	(614.292)	(1.612.590)	
Boekwaarde	7.132	55.085	62.217	
Mutaties in boekwaarde				
Investeringen*	-	15.379	15.379	
Afschrijvingen	(1.985)	(18.561)	(20.546)	
Saldo	(1.985)	(3.182)	(5.167)	
Stand per 31 december				
Aanschafwaarde	1.005.430	684.756	1.690.186	
Cumulatieve afschrijvingen	(1.000.283)	(632.853)	(1.633.136)	
Boekwaarde	5.147	51.903	57.050	

*) Investeringen in laptops voor het kantoor in Utrecht. Activa worden aangehouden als zijnde benodigd voor de bedrijfsuitoefening.

Toelichting op de balans (vervolg)			31 december 2024	31 december 2023
3. FINANCIËLE VASTE ACTIVA			€	€
Stand per 1 januari			399.846	392.006
Rente			7.997	7.840
Stand per 31 december			407.843	399.846

De lening, met een hoofdsom van € 416.000, heeft een maximale looptijd van 5 jaar en wordt gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van een effectieve rentevoet van 2%. De lening is in 2025 geheel ontvangen.

Toelichting op de balans (vervolg)

31 december
2024

31 december
2023

4. VORDERINGEN OP VERBONDEN PARTIJEN

Stichting Ondersteuning Vredeswerk	336.566	209.513
Te ontvangen van landenkantoren	-	40.930
	336.566	250.443

5. VORDERINGEN OP DONOREN

Ministerie van Buitenlandse Zaken overige subsidieverplichtingen	114.517	40.933
Bureau of Democracy, Human Rights and Labor	478.190	494.603
Overige vorderingen op donoren	1.053.148	997.608
	1.645.854	1.533.143

6. OVERIGE VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

Vooruitbetaalde salarissen en pensioenpremies	5.857	11.716
Vorderingen partnerverplichtingen	408.461	318.606
Voorziening voor dubieuze partnerverplichtingen	(351.371)	(124.162)
Overige vorderingen en overlopende activa	346.143	387.290
	409.090	593.451

7. LIQUIDE MIDDELEN

Deposito's	2.083.347	4.095.657
Creditsaldi op Nederlandse bankrekeningen	604.324	1.862.221
Creditsaldi op buitenlandse bankrekeningen	161.193	40.739
Kassaldi	17.590	60.438
	2.866.454	6.059.055

Met uitzondering van een bankgarantie van € 27.482 zijn de liquide middelen direct opvraagbaar.

Toelichting op de balans (vervolg)

	31 december 2024	31 december 2023
8. CONTINUÏTEITSRESERVE	€	€
Stand per 1 januari	367.922	1.420.098
Onttrekking/toevoeging aan continuïteitsreserve	(160.474)	(1.052.176)
Stand per 31 december	207.448	367.922

Het totale bedrag aan reserves van PAX per 31 december 2024 bedraagt EUR 0,9 miljoen. Dit niveau ligt onder het streefniveau van EUR 1,9 miljoen zoals vastgesteld door de Raad van Toezicht. De reserves hebben daarmee nog niet het gewenste niveau bereikt. De beoordeling van de reservepositie is gebaseerd op het risicoprofiel van de organisatie, de aard en omvang van haar activiteiten, en het financiële kader waarbinnen de organisatie opereert. Er wordt geen zekerheid gegeven dat het huidige reserveniveau toereikend is om alle potentiële risico's of onzekerheden op te vangen. De reserves bestaan uit de continuïteitsreserve en bestemmingsreserves ter hoogte van EUR 266.019, die kunnen worden aangewend voor organisatiekosten. Daarnaast heeft de organisatie toegang tot garanties verstrekt door Stichting Ondersteuning Vredeswerk en Stichting Interkerkelijk Vredesberaad, ter hoogte van respectievelijk EUR 228.803 en EUR 200.000. Deze garanties maken geen deel uit van de reserves of het eigen vermogen en zijn derhalve niet opgenomen op de balans. Ze worden uitsluitend in aanmerking genomen in het kader van de algehele financiële risicobeoordeling van de organisatie.

9. BESTEMMINGSRESERVES	€	€
Stand per 1 januari	422.707	500.000
Toevoeging aan bestemmingsreserve	641	16.229
Onttrekking aan bestemmingsreserve	(157.329)	(93.522)
Stand per 31 december	266.019	422.707

	31 december 2023	Toevoegingen 2024	Ontrekkingen 2024	31 december 2024
	€	€	€	€
Bestemmingsreserve gevormd ter dekking van tekorten op lopende projecten	(641)	641	0	
Bestemmingsreserve ter dekking van kosten voor organisatieontwikkeling	423.348	-	(157.329)	266.019
	422.707	641	(157.329)	266.019

Toelichting op de balans (vervolg)**31 december
2024****31 december
2023****10. BESTEMMINGSFONDSEN**

	€	€
Stand per 1 januari	78.162	118.657
Toevoeging aan bestemmingsfonds	0	151.861
Onttrekking aan bestemmingsfonds	(78.162)	(192.356)
Stand per 31 december	-	78.162

	31 december 2023	Toevoegingen 2024	Ontrekkingen 2024	31 december 2024
	€	€	€	€
Geormerkte donaties van particulieren voor Humanitaire Ontwapening.	392	0	(392)	0
Geormerkte nalatenschap voor Palestina.	77.770	0	(77.770)	0
	78.162	0	(78.162)	0

11. GRANTS RECEIVED IN ADVANCE

Ministerie van Buitenlandse Zaken inzake Protection of Civilians (PoC)	1.836.036	964.250
Idem, inzake SP Strenghtening Civil Courage (PoV)	113.910	512.595
Idem, inzake SP Al-thara untha - The Revolution is Female (WPS)	76.795	1.249.278
Bureau of Democracy, Human Rights and Labor	-	67.320
Nederlandse Ambassade Juba - Action Plan for Peace (4000005984)	86.635	919.906
Nederlandse Ambassade Khartoum - Madaniyya II (24-0001229)	335.290	-
Ministerie van Buitenlandse Zaken overige subsidieverplichtingen	34.390	771.342
Overige donoren	511.021	886.777
	2.994.077	5.371.467

Toelichting op de balans (vervolg)**31 december
2024** **31 december
2023****12. VERPLICHTINGEN AAN PARTNERS**

	€	€
Stand per 31 december	400.288	695.947

**31 december
2024** **31 december
2023****OVERZICHT VAN DE VERPLICHTINGEN AAN PARTNERS**

	€	€
Stand per 1 januari	336.411	764.889
Gecontracteerd	4.716.409	5.209.296
Vrijval verplichtingen	(425.058)	(627.317)
Betalingen	(4.434.672)	(5.064.040)
Overige mutaties	(201.263)	53.582
	(8.173)	336.411
Inbegrepen vorderingen op (verplichtingen aan) verbonden partijen	-	40.930
Inbegrepen overige vorderingen	408.461	318.606
Stand per 31 december	400.288	695.947

13. OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA *)

Loonheffingen en sociale verzekeringspremies	572.003	537.598
Reservering voor vakantiedagen en vakantiegeld	552.981	505.109
Te betalen salarissen en pensioenpremies	147.786	228.970
ABAAD alliantiepartner PoV	53.465	172.035
Verplichtingen aan verbonden partijen IKV en Pax Christi	486	22.551
Overige schulden en overlopende passiva	216.582	249.606
	1.543.303	1.715.869

*) Er zijn geen overige schulden met een looptijd van meer dan één jaar.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

RECHTEN UIT SCHENKINGSAKTEN

De volgende bedragen zijn vastgelegd bij notariële akte en/of onderlinge overeenkomst met de donoren per 31/12/2024.

2025	2026	2027	2028	2029	>5 jaar
€ 68.646	€ 59.937	€ 50.042	€ 36.232		€ 30,818

GARANTIES

PAX heeft contractueel een bankgarantie overeengekomen van € 27.482. PAX heeft de volgende garanties: Afgegeven door Stichting Ondersteuning Vredeswerk (gewaardeerd op minimaal € 228.203), Afgegeven door Interkerkelijk Vredesberaad (IKV) (€ 200.000).

VERPLICHTINGEN	<1 jaar	1-5 jaar	>5 jaar
Lease van apparatuur	€ 14.505	€ 58.020	-
Kantoorhuur	€ 382.390	€ 526.568	-

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Op 17 november 2025 heeft Stichting Ondersteuning Vredeswerk de langlopende lening, zoals vermeld in noot 3, terugbetaald, inclusief de rekening-courant (zie noot 4). Per 24 januari 2025 waren twee door DRL gefinancierde subsidies (van de Amerikaanse overheid, voor projecten in Irak en Soedan) voor een periode van ten minste 90 dagen opgeschort. Dit werd op 26 februari 2025 bevestigd voor het project in Irak. Op 25 maart 2025 ontvingen wij echter een "Notice of Lift of Suspension" van het Amerikaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken met betrekking tot de subsidie voor Soedan.

Toelichting op de staat van baten en lasten

	Gerealiseerd 2024	Begroting 2024	Gerealiseerd 2023
15. BATEN VAN PARTICULIEREN	€	€	€
Donaties	891.447	800.000	772.606
Nalatenschappen	37.364	-	68.665
	928.811	800.000	841.271
16. BATEN VAN BEDRIJVEN			
Donaties en charitykorting	5.220	-	150
17. BATEN VAN LOTERIJORGANISATIES			
Nationale Postcode Loterij: reguliere bijdrage	600.000	500.000	500.000
18. SUBSIDIES VAN OVERHEDEN			
Ministerie van Buitenlandse Zaken,inzake Strategisch Partnerschap Strenghtening Civil Courage (PoV)	7.971.049	8.450.000	8.320.136
Idem, inzake SP Al-thara untha - The Revolution is Female (WPS)	377.267	400.000	306.495
Nederlandse Ambassade Juba - Action Plan for Peace (4000005984)	833.271	1.356.969	901.284
Nederlandse Ambassade Khartoum - Madaniyya II (24-0001229)	314.710	-	-
Overige Nederlandse overheden	2.985.718	3.289.881	3.643.812
Buitenlandse overheden	2.387.418	2.328.902	1.317.757
	14.869.434	15.825.752	14.489.483

De baten particulieren zijn hoger dan begroot vanwege de toekenning van een erfenis alsmede een significante groei in het aantal nieuwe vaste donateurs. Dit door een aantal succesvolle campagnes en systematische verbeteringen van onze fondsenwerving. Het aandeel structurele donaties op het totaal bedraagt 22%, de overige 78% is eenmalig.

De bijdrage van de Nationale Postcode Loterij is ten opzichte van de begroting verhoogd met €100.000 en is structureel van aard.

De baten van overheden zijn allen incidenteel van aard. Er zijn geen bijzondere subsidievoorwaarden van toepassing.

Alle contractueel verplichte voortgangs- of eindrapportages zijn ten tijde van het opmaken van deze jaarrekening ingediend en goedgekeurd. Het Strategisch Partnerschap Strenghtening Civil Courage heeft een totaalbedrag van € 57.024.708 toegewezen aan de Alliantie voor de periode 2021 tot en met 2025. Deze subsidie maakt deel uit van een strategisch partnerschap onder het Power of Voices partnerschapsfonds.

Toelichting op de staat van baten en lasten (vervolg)

	Gerealiseerd 2024	Begroting 2024	Gerealiseerd 2023
19. BATEN VAN ANDERE NON-PROFITORGANISATIES		€	€
Joseph Rowntree Charitable Trust	70.347	65.339	57.731
V-Fonds	48.079	-	10.000
Overige vermogensfondsen	394.701	221.561	191.985
Overige ngo-organisaties	847.195	298.719	1.219.597
	1.360.322	585.619	1.479.313

De baten van overige organisaties zonder winststreven is met name hoger dan begroot vanwege het feit dat er in totaal meer dan 20 donorcontracten zijn uitgevoerd in plaats van de begrote 11 contracten. O.a. 2 projecten ten behoeve van Ukraine en Unpaid debt waren lager of niet begroot. De baten van overige non-profit organisaties zijn niet structureel van aard. Er gelden géén bijzondere subsidievoorwaarden. Alle contractueel verplichte voortgangs- of eindrapportages zijn ten tijde van het opmaken van deze jaarrekening ingediend en goedgekeurd.

20. BESTEDINGEN AAN DE DOELSTELLING

Inclusieve vredesopbouw	9.722.126	8.971.050	11.669.955
Humanitaire ontwapening	2.391.642	1.797.270	1.324.887
Bedrijfsleven, mensenrechten & conflict	2.099.981	1.937.746	581.641
Bescherming van burgers	2.058.458	2.495.502	2.388.777
	16.272.208	15.201.568	15.965.260

Bestede percentages

Som der lasten (x € 1.000)	18.255.198	17.031.879	18.525.577
Percentage besteed aan doelstelling ten opzichte van de som der lasten	89,1%	89,3%	86,2%

	Gerealiseerd 2024	Begroting 2024	Gerealiseerd 2023
21. FONDSSENWERVING			
Kosten fondsenwerving, als percentage van de totale baten	3,9%	3,7%	5,1%

22. BEHEER & ADMINISTRATIE

Beheer- en administratiekosten, als percentage van de totale baten	7,0%	6,6%	9,7%
--	------	------	------

	Gerealiseerd 2024	Gerealiseerd 2023
23. FINANCIËLE EN BUITENGEWONE BATEN EN (LASTEN)		
	€	€
Buitengewone baten en lasten	12.065	0
Rentebaten	78.157	48.234
Rentelasten	(68)	(2.435)
Koersverschillen	(2.066)	(8.243)
Rente lening (agio)	7.997	7.840
	96.086	45.395

24. RESULTAATBESTEMMING

Op 6 mei 2026 heeft de Raad van Toezicht van PAX het jaarverslag en de jaarrekening 2024 besproken. In overeenstemming met artikel 14.3 van de statuten van PAX heeft de Raad van Toezicht het jaarverslag en de jaarrekening van PAX vastgesteld op 22 mei 2026, inclusief de voorgestelde resultaatbestemming. De leden van de Raad van Toezicht per 6 mei 2026 zijn E.J.D. Nazarski, T.L.C.M. Groot, E.J. Kant, J.W. van Saane, J.E. Nijman en D.J.M. Hilhorst.”

De statuten geven richtlijnen voor de resultaatbestemming door te bepalen dat de stichting niet meer reserves aanhoudt dan redelijkerwijs noodzakelijk is voor haar continuïteit, zoals vastgesteld door het bestuur. Het resultaat over het boekjaar is deels toe te schrijven aan een eenmalige administratieve opschoning en aanpassingen in de financiële verslaggeving.

Personeelkosten

Gerealiseerd
2024

Gerealiseerd
2023

SPECIFICATIE PERSONEELSKOSTEN

€

€

Brutosalarissen	5.713.119	5.688.838
Sociale verzekeringspremies	1.138.542	1.103.406
Pensioen	538.551	579.184
	7.390.212	7.371.428
Overige personeelskosten	1.588.232	1.799.346
Totaal personeelskosten	8.978.444	9.170.774

TOELICHTING OP MUTATIES

Mutatie personeelskosten	18.784	275.960
Mutatie overige personeelskosten	(211.114)	(261.258)
Totaal mutatie personeelskosten	(192.330)	14.702

Gerealiseerd
2024

Gerealiseerd
2023

MEDEWERKERS (IN FTE)

Gemiddeld aantal fte's in Nederland	80,8	85,6
Aantal fte's aan het einde van het jaar in Nederland	77,5	84,1
Gemiddeld aantal fte's in andere landen	23,2	28,2
Aantal fte's aan het einde van het jaar in andere landen	21,0	25,4
Gemiddeld aantal fte's totaal	104,0	113,9
Aantal fte's aan het einde van het jaar totaal	98,5	109,5
Mutatie aantal fte's aan het einde van het jaar in Nederland	(6,6)	-3,9
Mutatie aantal fte's aan het einde van het jaar in andere landen	(4,4)	10,4
Totale mutatie fte's aan het einde van het jaar	(11,0)	6,5

De collectieve salarisverhoging op basis van de CAO PKN bedraagt 1,5% per 1-1-2024 en 8,5% per 1-7-2024 (2023: 3%).

Bijlage 1: Bezoldiging Eindverantwoordelijke Bestuurders (format Goede Doelen Nederland)

Het jaarinkomen van de directeur (in loondienst) blijft in 2024 met € 123.833 ruim binnen het maximum van € 163.473 volgens de Regeling 'Beloning directeuren van goededoelenorganisaties'. Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellings, de pensioenlasten, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn samen, blijven met € 139.171 binnen het in de regeling opgenomen maximum van €160.983 per jaar. Voor een toelichting op het beleid en de uitgangspunten voor de directiebezoldiging verwijzen we naar pagina 41 van het Jaarverslag. Aan de directielden zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Naam	C.S. Sasse	A.M. van Nes	M. Struyk
Functie	Algemeen directeur	Directeur	Directeur
Aard van het dienstverband	onbepaald	onbepaald	onbepaald
Uren	36	36	36
Deeltijdpercentage (1 fte = 36 uur)	100	100	100
Periode	01.01-31.12	01.01-31.03	01.01-01.01
Bezoldiging (EUR)			
Bruto salaris	104.658	22.218	0
Vakantiegeld	8.488	827	0
Eindejaarsuitkering	8.687	1.945	0
Overige bezoldigingscomponenten	2.000	1.213	0
Totaal jaarinkomen	123.833	26.203	0
Pensioenlasten	15.339	3.335	0
Totaal 2024	139.171	29.538	0
Totaal 2023	113.940	108.768	67.000

Bijlage 2: Remuneration Senior Executives (format WNT)

De WNT (Wet Normering Topinkomens) is van toepassing op Stichting Vredesbeweging Pax Nederland.

Tabel 1a. Eindverantwoordelijke bestuurders in loondienst.

Bedragen x 1 EUR, 2024		
	C.S. Sasse	A.M. van Nes
Functie	Algemeen directeur	Directeur
Duur van de functie in 2024	01.01.-31.12	01.01-31.03
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Dienstverband?	Ja	Ja
Bezoldiging 2024		
Bezoldiging inclusief belaste onkostenvergoedingen	€ 123.833	€ 26.203
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.339	€ 3.335
Subtotaal	€ 139.171	€ 29.538
Toepasselijk maximum	€ 233.000	€ 58.250
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.a.	n.a.
Totale bezoldiging	€ 139.171	€ 29.105
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding is toegestaan of niet	n.a.	n.a.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.a.	n.a.

Bedragen x 1 EUR, 2023			
	C.S. Sasse	A.M. van Nes	M. Struyk
Functie	Algemeen Directeur	Directeur	Directeur
Duur van de functie in 2023	01.02-31.12	01.01-31.12	01.01-31.12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0
Dienstverband?	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging 2023			
Bezoldiging inclusief belaste onkostenvergoedingen	€ 100.433	€ 96.442	€ 58.119
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 13.508	€ 12.327	€ 8.881
Subtotaal	€ 113.941	€ 108.769	€ 67.000
Toepasselijk maximum	€ 204.417	€ 223.000	€ 223.000
Totale bezoldiging	€ 113.941	€ 108.769	€ 67.000*
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding is toegestaan of niet	n.a.	n.a.	n.a.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.a.	n.a.	n.a.

*Dit bedrag werd in januari 2024 vrijwel volledig vergoed door het UWV.

Tabel 1d. Toezichthoudende en voormalige leidinggevenden met een bezoldiging van € 2.100 of minder.

Gegevens 2024		
Naam	Functie	Datum uitdiensttreding
E.J.D. Nazarski	voorzitter Raad van Toezicht	
T.L.C.M. Groot	lid Raad van Toezicht	
D.J.M. Hilhorst	lid Raad van Toezicht	
J.W. van Saane	lid Raad van Toezicht	
F. Karimi	lid Raad van Toezicht	28-02-2024
E.J. Kant	lid Raad van Toezicht	05-12-2024
D. Naumovska	lid Raad van Toezicht	01-07-2024

Leden van de Raad van Toezicht ontvangen geen bezoldiging.

3. Overige meldingsverplichtingen WNT

Naast de hierboven genoemde eindverantwoordelijke bestuurders zijn er geen andere medewerkers in 2024 in dienst geweest die een bezoldiging hebben ontvangen die hoger is dan het individueel toepasselijke drempelbedrag.

Bijlage 3: Tabel specificatie lasten

Lasten	Bestedingen aan de doelstelling				Fondsenwerving	M & A Beheer & Administratie	Totaal 2024	Begroting 2024	Totaal 2023
	Inclusieve vredesopbouw	Humitaire ontwepning	Bedrijfsleven, mensrechten & conflict	Bescherming van burgers					
a	Subsidies en bijdragen	2.640.017	649.444	570.244	231.275	-	4.090.979	3.958.227	4.609.134
b	Inkoop	687.503	169.126	148.501	177.376	68.750	1.375.004	1.735.349	1.114.447
c	Uitbesteding	779.318	191.712	168.333	201.064	77.932	1.558.636	480.743	1.115.478
d	Publiciteit en promotie	97.277	23.930	21.012	25.097	9.728	194.554	528.826	509.659
e	Personeelslasten	4.489.221	1.104.348	969.672	1.158.219	448.922	8.978.445	8.842.217	9.170.773
f	Huisvestingslasten	233.489	57.438	50.434	60.240	23.349	466.979	585.294	518.208
g	Kantoor- en algemene lasten	749.811	184.454	161.959	193.451	74.981	1.499.622	806.898	1.391.542
h	Afschrijvingen	45.490	11.190	9.826	11.736	4.549	90.979	94.325	96.335
	Totaal	9.722.126	2.391.642	2.099.981	2.058.458	708.211	18.255.198	17.031.879	18.525.577
		53,3%	13,1%	11,5%	11,3%	3,9%			

Toelichting op lasten en verdeling:

- a Verplichtingen aan partnerorganisaties waarmee wij samenwerken bij de uitvoering van projecten
- b-h De totale kosten van de organisatie zijn gebaseerd op de werkelijk gerealiseerde personeelskosten in 2024, toegerekend aan de bovengenoemde TOCs (direct) en kostensoorten (indirect).

Bijlage 4: Giro 555

Format financiële (eind)verantwoording nationale actie en format jaarverslag

Voor deelnemers en gastdeelnemers

	Boekjaar 2022	Boekjaar 2023	Boekjaar 2024	Tot en met boekjaar 2024
Baten				
Baten uit acties van derden	982.664	-	-	982.664
Rente	-	-	-	-
Totaal baten	982.664	-	-	982.664
Apparaatskostenvergoeding (AKV)				
AKV	28.708	-	-	28.708
Totaal beschikbaar voor hulpactiviteit	953.956	-	-	953.956
Lasten				
Inzicht in bestedingen ter plaatse				
o Besteding ter plaatse door de uitvoerende organisatie		309.298	136.415	769.334
o Besteding ter plaatse door de internationale koepel		-	-	-
o Besteding ter plaatse door de deelnemer zelf		53.439	71.126	182.351
Totaal bestedingen		362.737	207.541	951.685

Goedkeuring jaarrekening

Datum: 22 mei 2026

Raad van Toezicht

Eduard Nazarski

Annelies Claessens

Tom Groot

Thea Hilhorst

Thomas Klompmaker

Joke van Saane

Directie

Rolien Sasse

4. Overige gegevens

Vestigingen

In 2024 had PAX vestigingskantoren in Juba (Zuid-Soedan), Ouagadougou (Burkina Faso), Erbil (Irak) en Kampala (Oeganda). Naast deze kantoren en het hoofdkantoor in Utrecht (Nederland), had PAX ook medewerkers gestationeerd in Brussel (België) en New York (Verenigde Staten). In Bogotá (Colombia) is een aparte juridische entiteit gevestigd: PAX Colombia.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Zie volgende pagina's.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Vredesbeweging PAX Nederland

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Stichting Vredesbeweging PAX Nederland te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Vredesbeweging PAX Nederland per 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende Organisaties en met de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi publieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2024;
2. de staat van baten en lasten over 2024; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT 2024 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Vredesbeweging PAX Nederland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Newton Audit N.V.

Delftechpark 40
2628 XH Delft

Postbus 332
2600 AH Delft

T: +31(0)15 261 31 21
F: +31(0)15 261 53 82

delft@newtone.nl
KVK: 17187876

Newton is een onafhankelijk lid van HLB International, een wereldwijd netwerk van advies- en accountantskantoren. HLB verwijst naar het HLB International netwerk en/of een of meer van haar lidfirma's. Ga voor meer informatie over HLB International en de juridische structuur naar www.hlb.global/legal. Op onze diensten zijn de algemene voorwaarden van toepassing. Deze zijn te vinden op www.newtone.nl.

Materiële onzekerheid over de continuïteit

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel 'continuïteitsveronderstelling' in de toelichting op pagina 64 van de jaarrekening, waarin uiteengezet is dat de organisatie financiële moeilijkheden ondervindt om haar activiteiten voort te zetten, als gevolg van specifieke zich voorgedane omstandigheden.

Deze condities duiden op het bestaan van een onzekerheid van materieel belang op grond waarvan gereede twijfel zou kunnen bestaan over de continuïteitsveronderstelling van de entiteit. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2024 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- Voorwoord;
- Bestuursverslag;
- Raad van Toezicht verslag
- Overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende Organisaties is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende Organisaties.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende Organisaties en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi publieke sector (WNT). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Delft, 22 mei 2026

Newtone Audit N.V.

Was getekend

A. Duran AA

Maak werk van vrede

Stichting Vredesbeweging PAX Nederland
Sint Jacobsstraat 12
3511 BS Utrecht
Nederland

+31 (0)30 - 233 33 46
info@paxvoorvrede.nl

paxvoorvrede.nl

